

Usporedba migracija stanovništva i novootvorenih poduzeća u Republici Hrvatskoj

Antolović, Klaudija

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:097256>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-25**



Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)



SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN



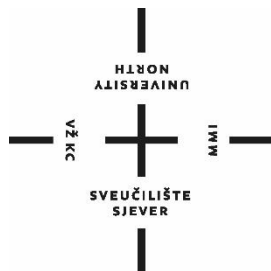
DIPLOMSKI RAD br. 316/PE/2020

**USPOREDBA MIGRACIJA STANOVNIŠTVA
I NOVOOTVORENIH PODUZEĆA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

Klaudija Antolović

Varaždin, ožujak 2020.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN
Studij Poslovna ekonomija



DIPLOMSKI RAD br. 316/PE/2020

**USPOREDBA MIGRACIJA STANOVNIŠTVA
I NOVOOTVORENIH PODUZEĆA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

Studentica:
Klaudija Antolović, 0700/336D

Mentorica:
izv. prof. dr. sc. Anica Hunjet

Varaždin, ožujak 2020.

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za ekonomiju		
STUDIJ	diplomski sveučilišni studij Poslovna ekonomija		
PRISTUPNIK	Klaudija Antolović	MATIČNI BROJ	0700/336D
DATUM		KOLEGIJ	Ekonomika poduzetništva
NASLOV RADA	Usporedba migracija stanovništva i novootvorenih poduzeća u Republici Hrvatskoj		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Comparison of population migration and newly opened enterprises in Republic of Croatia		
MENTOR	Anica Hunjet	ZVANJE	izv. prof. dr. sc.
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. izv. prof. dr. sc. Ante Rončević, predsjednik		
	2. izv. prof. dr. sc. Dinko Primorac, član		
	3. izv. prof. dr. sc. Anica Hunjet, mentorica		
	4. doc. dr. sc. Dijana Vuković, zamjenski član		
	5. _____		

Zadatak diplomskog rada

BROJ	316/PE/2020
OPIS	<p>Jedan od najznačajnijih problema Republike Hrvatske je iseljavanje mlađeg, ali i starijeg stanovništva koje svake godine sve više raste. Nezadovoljni načinom života, uvjetima rada, nepovoljnom gospodarskom situacijom, nemogućnosti pronalaska posla, padom životnog standarda, nerijetko se odlučuju za nove prilike u razvijenijim državama. S druge strane, mladi rijetko razmišljaju o otvaranju vlastitog poduzeća, čime bi pomogli boljoj gospodarskoj situaciji na tržištu. Ovdje se prepoznaje problematika iseljavanja naspram samozapošljavanja, te posljedice koje zbog toga nastaju za Hrvatsku.</p> <p>U diplomskom radu će se prikazati:</p> <ul style="list-style-type: none">- teorijski aspekti poduzetništva te pokretanja vlastitog biznisa,- razlozi za i protiv pokretanja poduzetničkog pothvata,- usporedba unutarnje i vanjske migracije stanovništva,- statistički prikaz migracijskih kretanja stanovništva Republike Hrvatske s inozemstvom od 2013. god.,- analiza novootvorenih poslovnih subjekata u Hrvatskoj 2017.-2019. god.,- donijeti zaključak.

ZADATAK URUČEN 09.05.2020.



POTPIS MENTORA
A. Hunjet

SAŽETAK

U ovom radu analizirano je poduzetništvo naspram migracija. Rad uključuje podatke vezane uz migracije stanovništva iz Republike Hrvatske i migracije stanovništva u Republiku Hrvatsku. Također, napravljena je analiza samozapošljavanja, odnosno broj otvorenih i aktivnih poslovnih subjekata, kroz trgovačka društva, zadruge, ustanove, slobodna zanimanja od 2017. do 2019. godine. Objašnjene su prednosti i nedostaci pokretanja vlastitog biznisa, na koje stvari i odluke treba pripaziti prilikom otvaranja svojeg poduzeća, kakve su mogućnosti financijske potpore, zašto su dobri poduzetnički inkubatori i slično. Nadalje, u radu je opisana problematika iseljavanja, navode se uzroci iseljavanja, komparirana je vanjska i unutarnja migraciju, navedeni su mogući problemi i mjere za suzbijanje iseljavanja.

Objašnjeni su i pojmovi inovacija, povezanost između inovacija i poduzetništva, istaknute su prednosti i nedostaci ulaska u poduzetništvo, prikazane alternative kako i zašto je važno pokrenuti vlastiti biznis, kakav utjecaj migracije imaju na naše gospodarstvo te u kolikoj su one mjeri. Na kraju je prikazana analiza novih pothvata u Republici Hrvatskoj i iseljavanja stanovništva iz Republike Hrvatske.

Cilj ovog rada jest proučiti na koji način i zašto hrvatsko stanovništvo sve više iseljava iz Hrvatske, te koji im se bolji i povoljniji uvjeti života i rada nude inozemstvu. Isto tako, proučiti u kolikoj mjeri se hrvatsko stanovništvo odlučuje na vlastito osnivanje poduzeća, te na koji način se mogu financirati i kakve blagodati državi time donose.

Ključne riječi: poduzetništvo, migracije, novi poduzetnički pothvat, inovacije

ABSTRACT

This paper analyzes entrepreneurship versus migration. The paper includes data related to population migration from the Republic of Croatia and population migration to the Republic of Croatia. Also, the analysis of self-employment, ie the number of open and active business entities, through companies, cooperatives, institutions, free professions from 2017 to 2019 was made. The advantages and disadvantages of starting your own business are explained, what things and decisions to keep in mind when starting your own business, what are the possibilities of financial support, why are good entrepreneurial incubators and the like. Furthermore, the paper describes the issue of emigration, outlines the causes of emigration, compares external and internal migration, outlines possible problems and measures to combat emigration.

The concepts of innovation, the connection between innovation and entrepreneurship are explained, the advantages and disadvantages of entering entrepreneurship are highlighted, alternatives are presented on how and why it is important to start your own business, what impact migration has on our economy and to what extent. Finally, an analysis of new ventures in the Republic of Croatia and the emigration of the population from the Republic of Croatia is presented.

The aim of this paper is to study how and why the Croatian population is increasingly emigrating from Croatia, and what better and more favorable living and working conditions are offered to them abroad. Also, to study the extent to which the Croatian population decides to start their own companies, and how they can be financed and what benefits they bring to the state.

Keywords: entrepreneurship, migration, new entrepreneurial venture, innovations

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Problem istraživanja.....	2
1.2. Izvori i metode prikupljanja podataka.....	2
1.3. Struktura rada	3
2. INOVACIJE I PODUZETNIŠTVO	4
2.1. Nastanak inovacija	4
2.2. Povezivanje kreativnosti, poduzetništva i inovacija	5
3. KREIRANJE NOVIH POSLOVNIH POTHVATA.....	7
3.1. Prednosti i nedostaci ulaska u poduzetništvo.....	7
3.2. Kreiranje poslovnog plana	9
3.2. Strateški alati za procjenu poslovnog pothvata	12
3.2.1. SWOT analiza	12
3.2.2. TOWS matrica.....	13
3.2.3. PEST analiza	15
3.3. Poduzetnički inkubatori i poslovna etika	17
4. KAKO I ZAŠTO POKRENUTI VLASTITI BIZNIS	20
4.1. Razlozi za pokretanje poslovnog biznisa	20
4.1.1. Sloboda kao vrijednost	20
4.1.2. Osobna kontrola nad poslovanjem	21
4.1.3. Ostvarenje svojih ideja	21
4.1.4. Spremnost na učenje i unapređenje profesionalnih kompetencija	21
4.2. Poduzetnički proces	21
4.3. Definiranje ciljeva.....	22
4.4. Utvrđivanje strategije	23
4.5. Ostvarenje strategije.....	23
4.6. Poticaji za poduzetnike početnike u RH	24
4.6.1. Sredstva financiranja u Hrvatskoj	25
5. MIGRACIJE STANOVNIŠTVA RH U RAZVIJENIJE ZEMLJE	26
5.1. Pojam i tipovi migracija stanovništva	26
5.2. Uzroci migriranja mladih	27

5.3. Migracijska kretanja stanovništva Republike Hrvatske s inozemstvom.....	29
5.3.1. Vanjska migracija.....	30
5.3.2. Unutarnja migracija.....	32
5.4. Problematika iseljavanja.....	35
6. ANALIZA NOVIH POTHVATA U RH I ISELJAVANJA IZ RH.....	38
6.1. Iseljavanje zbog financijskih problema.....	39
6.2. Stope nezaposlenosti kao uzrok migracija.....	41
6.3. Problem niskih mirovina u RH.....	45
6.4. Statistički uvid u migracijske trendove RH u posljednjih deset godina.....	46
6.5. Analiza novih poduzetničkih pothvata u RH.....	49
7. ZAKLJUČAK.....	55
LITERATURA.....	57
POPIS SLIKA.....	59
POPIS TABLICA.....	60

1. UVOD

Odlazak stanovnika, posebice mladih ljudi iz zemalja Balkana u ekonomski visoko razvijene zemlje Zapadne Europe danas je jedan od najvećih problema s kojim se suočavaju sve zemlje u regiji posljednjih nekoliko godina. Emigracija iz Hrvatske tradicionalno je oduvijek bila vođena spletom ekonomskih i političkih motiva. Od 2009. godine i početka globalne ekonomske krize kojom je bila zahvaćena i Hrvatska, trend povećanog iseljavanja državljana itekako je vidljiv, posebice migracijski saldo, koji je svake godine sve negativniji, od razdoblja ulaska Hrvatske u Europsku uniju, odnosno 2013. godine. Negativni rast bruto domaćeg proizvoda, nepovoljna gospodarska situacija, smanjenje opće stope nezaposlenosti, nemogućnost pronalaska posla u struci, pad životnog standarda samo su neki od razloga zbog kojih se mladi sve više odlučuju na iseljavanje. Pronalazak bolje plaćenog posla i mogućnost boljeg življenja bitniji su od rada u Hrvatskoj. S druge strane, mladi se jako teško odlučuju na samozapošljavanje u RH, odnosno na pokretanje vlastitog biznisa. Naprosto se boje mogućih problema kojima bi se mogli susresti prilikom otvaranja svoje tvrtke, a to su: rizik, nemogućnost financiranja, nemogućnost naplate, odgovornost, cjelodnevni rad i slično. Pokretanje vlastitog posla može biti jako dobra prilika za poduzetnika, odnosno drugim riječima, poduzetnik može ostvariti veliku količinu prihoda, odnosno dobiti sam za sebe, dok s druge strane preuzima i odgovornost za sveukupno dobro funkcioniranje poduzeća. Stoga možemo reći da je poduzetnik uspio u onom trenutku kada je svoju ideju uspio provesti u djelo.

1.1. Problem istraživanja

U ovom diplomskom radu nastoji se istražiti problem iseljavanja mladih, obrazovanih ljudi, odnosno sagledati razloge iseljavanja stanovništva Republike Hrvatske u razvijenije zemlje. Koji su motivi iseljavanja, na koji način razmišlja stanovništvo prilikom napuštanja zemlje, kakvi uvjeta rada i življenja im se nudi u inozemstvu i drugo.

Također, s druge strane, radi se analiza novih pothvata u Republici Hrvatskoj, odnosno analiza otvaranja poslovnih subjekata u Hrvatskoj od 2017.-2019. godine, čime se dokazuje spremnost na rizik i otvaranje vlastitog biznisa.

Danas je nerijetko mlado, ali i starije stanovništvo nezadovoljno načinom rada, strukturom rada, uvjetima života u Hrvatskoj, načinom funkcioniranja institucija, ali i brojnim drugim čimbenicima te zbog tih razloga nerijetko dolazi do iseljavanja stanovništva. Međuovisnost varijable migracija i varijable pokretanja novih poslovnih pothvata očituje se u spremnosti hrvatskog stanovništva u preuzimanju rizika i otvaranja vlastitog poduzeća ili napuštanjem zemlje, te pronalaskom posla u inozemstvu.

1.2. Izvori i metode prikupljanja podataka

U radu se istražuju migracije stanovništva iz Republike Hrvatske u razvijenije zemlje, ali i obratno, s ciljem pronalaska novog ili boljeg zaposlenja, u usporedbi sa novootvorenim poduzećima u RH, odnosno spremnosti hrvatskog stanovništva na otvaranje vlastitog biznisa i pružanje mogućnosti zaposlenja mladih ljudi.

Rad se sastoji od teorijskog i empirijskog djela kako bi se realizirali ciljevi i potvrdile ili odbacile hipoteze. Za istraživanje podataka koristila se metoda sekundarnog istraživanja, odnosno na korištenju domaće i strane literature, te bazama podataka.

Rad je podijeljen na dva dijela. U drugom, trećem i četvrtom poglavlju korišteni su podaci iz knjiga, internetskih izvora te članaka, tako da ta poglavlja predstavljaju isključivo teorijski dio. U petom i šestom poglavlju prikazani je istraživački aspekt navedene teme, a podaci su preuzeti sa stranica Državnog zavoda za statistiku za unazad 3 godine, a vezani uz otvaranja novih poduzeća u RH, te doseljenog i odseljenog stanovništva.

1.3. Struktura rada

Rad se sastoji od sedam poglavlja koji su međusobno povezani i koji nadopunjuju jedan drugog. U sažetku se navode najvažnije činjenice vezane uz naslov diplomskog rada te popis ključnih riječi na hrvatskom i engleskom jeziku.

U prvom dijelu slijedi uvod u kojem se postavlja tema, izvori i metode prikupljanja podataka te sama struktura diplomskog rada.

U drugom djelu nastavlja se sa inovacijama i poduzetništvom. Objasnjeno je nastanak inovacija, te prikazana razlika između kreativnosti, poduzetništva te inovacija.

U trećem djelu naglasak je na kreiranju novih poslovnih pothvata, odnosno pokretanju vlastitog biznisa. Objasnjene su prednosti i nedostaci ulaska u poduzetništvo, na koji način se kreira poslovni plan, koje alate treba gledati za poslovnu uspješnost.

U četvrtom dijelu fokus je na pokretanju vlastitog biznisa, odnosno navedeni su razlozi zbog koji je dobro ući u svijet biznisa, te koji su poticaji za poduzetnike početnike, odnosno na koji način se mladi poduzetnici mogu financirati u našoj zemlji.

U petom djelu spomenute su migracije hrvatskog stanovništva u razvijenije zemlje, vanjska i unutarnja migracija te koji su problemi prilikom iseljavanja stanovništva za državu.

Šesti dio bazira se isključivo na analizi novootvorenih registriranih poslovnih subjekata u zadnje tri godine u RH. Ujedno objašnjeni su mogući uzroci konstantnog iseljavanja hrvatskog stanovništva, te moguća rješenja za prestanak iseljavanja mladih ljudi iz Hrvatske.

U sedmom djelu se nalazi zaključak u kojem se iznose sve bitne činjenice diplomskog rada.

Na kraju se nalazi popis literature, slika te tablica.

2. INOVACIJE I PODUZETNIŠTVO

Inovacije su danas sve ključnije u svjetskom gospodarstvu jer se novi proizvodi i usluge javljaju na tržištima upravo zahvaljujući njima. Inovacije su značajne u olakšavanju obavljanja različitih ljudskih aktivnosti, u zadovoljavanju zahtjeva kupaca te korisnika, ali i u omogućavanju povezivanja ljudi. Inovacije danas predstavljaju najveće oruđe suvremenog poduzetnika, jer poduzetnik njima konkurira na tržištu.¹ Poduzetnici bi zapravo stalno trebali tražiti nove izvore inovacija, pratiti promjene na tržištu, te prilagođavati se promjenama koji ukazuju na nove prilike za uspješnu inovaciju. Jednom kada inovacije dospiju na tržište, potrošači i ostali sudionici tržišta postaju njihovi korisnici.

Danas se inovacije smatraju vrlo glavnim čimbenikom rasta i razvoja modernih poduzeća te itekako predstavljaju pokretačku snagu današnje ekonomije mnogih zemalja diljem svijeta. Njihova važnost vidljiva je u dijelu povećanja globalne konkurentnosti, povećanju tehnološke sposobnosti, kraćem životnog vijeku proizvoda, te sve većim zahtjevima kupaca koji se konstantno mijenjaju. Inovacije su te koje poduzeće stalno tjeraju prema naprijed, omogućavaju neprestano stvaranje vrijednosti te zadovoljenje osnovnih potreba poduzeća.

2.1. Nastanak inovacija

Inovaciju se može prikazati kao disciplinu, ona se može koristiti, ali i naučiti. Posao poduzetnika je neprestano traženje izvora inovacija, promjene i njihove simptome koji ukazuju na povoljne prilike za uspješnu inovaciju. Inovacija je primjena nove i poboljšanje ideje, postupka, dobra i usluge ili procesa koja donosi nove koristi ili kvalitetu u primjeni. U današnje je vrijeme inovativnost uvjet razvoja i opstanka na sve globalnijem tržištu, pa se poduzetništvo i definira kao trajno nastojanje da se traženjem inovacija i njihovom komercijalizacijom ostvari profit.² U širem smislu riječi, inovacija je zapravo svaki zahvat kojim se smanjuju inputi, tkz. troškovi proizvodnje i administracije, te kojim se povećava produktivnost, povećava sigurnost, smanjuje škart te unaprjeđuje plasman, poboljšava kvaliteta proizvoda ili usluga, odnosno drugim riječima, to je svaka mjera koja vodi ka porastu konkurentnosti.

¹ Hunjet, A., Kozina, G. (2014) Osnove poduzetništva: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 6.

² <https://www.hgk.hr/inovacije> (31.01.2020.)

Kako je razvoj nužan za zemlje u regiji, a to bi značilo da one moraju uvoditi drastične promjene u načinu funkcioniranja, dolazimo do samog nastanka riječi inovacija (lat. innovatio) znači promjene, preinaka, novotarija.

Inovacije se najčešće uvode u kontekstu razvoja tehnologije, a nadalje u kontekstu poslovnih procesa. Kao primjer toga možemo navesti da se u proteklih 30 godina Internet nevjerojatno brzo razvijao i evoluirao, a danas pruža temelj za elektroničku poštu (e-mail), World Wide Web (www) i za elektroničku trgovinu (e-commerce), što su zapravo sastavnice svakog dobro organiziranog poduzeća koje nastupa na tržištu.

Inovacije kao takve osiguravaju preduvjet za nastanak i funkcioniranje poduzetništva uopće i na taj način generiraju i vode razvoju koji proizlazi iz poduzetništva kao jednog od ključnih preduvjeta ne samo za razvoj zemalja, već i održivost razvoja.³

2.2. Povezivanje kreativnosti, poduzetništva i inovacija

Poduzeća, ali i poduzetnici koji samostalno nastupaju na tržištu mogu razviti iskustvo prilagođeno klijentima upravo na temelju inovacija i konstantnog razvoja, mogu bolje predvidjeti obrasce ponašanja istih u elektroničkom okruženju, privući ih i ocjenjivati ekonomsku prednost svakog od njih te s vremenom izgraditi dugoročno uzajamno korisne odnose s njima na obostrano zadovoljstvo i korist. U novije vrijeme, moderna definicija poduzetništva ističe snažnu vezu između poduzetništva i inovacija. Poduzetništvo možemo definirati kao vezu između novih znanja i gospodarskog rasta. Uloga inovacija osobito je važna u poduzetništvu, pa se poduzetništvo kao takvo definira kao trajno nastojanje da se traženjem inovacija i njihovom primjermom ostvari profit.

Poduzetništvo i inovacija danas je u cijelom svijetu u središtu interesa jer se daljnji gospodarski rast i smanjenje nezaposlenosti može zasnivati samo na poduzetničkom društvu. Poduzetničko društvo karakterizira poduzetnička ekonomija sa poduzetnicima u kojoj postoji veliki broj novih poduzetništva. Dinamičnom razvoju poduzetništva najviše doprinosi inovacija i kreativnost povezana sa modernom informatičkom tehnologijom koja omogućava ubrzanje radnih procesa i novu kvalitetu rada.

Stvaranjem inovacija poduzeća istiskuju slabije i manje inovativne konkurente s tržišta, te proširuju svoje granice proizvodnje. Poduzeće koje prvo stupa na tržište sa svojom inovacijom ima tržište za sebe. Poseban naglasak na inovacije i ulaganje u znanje stavili su ubrzan razvoj

³ Hunjet, A., Kozina, G. (2014) Osnove poduzetništva: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 7.

tehnologije i proces globalizacije. Ipak, važno je napomenuti da se inovacije u poduzetništvu ne mogu razvijati i napredovati bez odgovarajućeg financijskog, gospodarskog i pravnog okruženja. Poduzetništvo i inovacija stoje u međusobnoj relaciji i interakciji, a temelje se na darovitosti, nadahnuću, novoj zamisli, ali i na redovitom učenju, organizaciji, aktivnosti, kao i na poduzetničkoj praksi.

Znanstvenom i tehnologijskom te inovacijskom politikom Republika Hrvatska sustavno stvara poticajno okruženje radi promicanja i ostvarivanja najvećih mogućih koristi za društvo. Takva politika nije usredotočena isključivo na razvoj tehnologije, već i na njeno širenje, prilagodbu i prijenos u poslovno okruženje jer su upravo ti mehanizmi sve češće čimbenici razvoja.

Ideja ne postaje inovacija kada osvoji priznanje na sajmu izuma, ona postaje inovacija kada dođe na tržišta i počne stvarati vrijednost za društva i poduzeća. Izuzetno je bitno konstantno i kontinuirano poboljšanje postojećih proizvoda, stvaranje novih, unapređenja načina rada i poslovanja, jer u suprotnom ostajemo sa zastarjelom ponudom i poslovnim sustavom. Za uspjeh je itekako važno poboljšati postojeće ili stvarati nove proizvode, usluge ili način poslovanja. Problem se javlja isti, kako kod nas, tako i u svijetu: poduzetnici ne znaju kako inovirati, nisu spremni tražiti pomoć i najčešće nisu spremni na promjene, a kad i krenu inovirati, zacijelo se boje rizika od neuspjeha.

3. KREIRANJE NOVIH POSLOVNIH POTHVATA

Ukoliko bismo napravili anketu i postavili pitanje „Što je sve potrebno za pokretanje poslovnog pothvata?“ odgovor bi zacijelo bio novac i poduzetnička ideja. Zapravo za pokretanje poslovnog pothvata potrebno nam je puno više od same ideje i kapitala. Nositelj poduzetničkog procesa je poduzetnik. On ima ideju koju nastoji realizirati u poslovni pothvat. Za realizaciju poslovnog pothvata potreban mu je tim s kojim aktivno surađuje na realizaciji i odgovarajući izvori. Bez odgovarajuće poslovne prilike poduzetnički se pothvat ne može realizirati. Poslovna prilika je odgovarajući set čimbenika koji se stvaraju u okruženju i koji omogućavaju ostvarenje poslovne ideje u poslovni pothvat.



Slika 1. Prikaz čimbenika za pokretanje poslovnog pothvata

Izvor: Timmons J., New Venture Creation, Entrepreneurship for the 21st century, McGraw Hill, 2007

3.1. Prednosti i nedostaci ulaska u poduzetništvo

Pokretanje novog poslovnog pothvata, unatoč tome što je poduzetništvo temelj gospodarstva neke države, ima svoje prednosti i svoje nedostatke. Kao i svaka druga značajna aktivnost u životu, tako i pokretanje poslovnog pothvata ima svoje prednosti i nedostatke.

Uvijek je dobro realno sagledati i jednu i drugu stranu kako bismo lakše donijeli odluku o ulasku u poduzetništvo. Kao najveća prednost pokretanja svojeg poslovnog pothvata zaista se ističe mogućnost iskorištavanja svih svojih potencijala te ostvarivanje neograničenog profita, dok se kao nedostatak ulaska u navedeni posao navodi veći rizik od neuspjeha te nemogućnost financiranja pothvata.

Tablica 1. Prednosti i nedostaci novih poslovnih pothvata

PREDNOSTI	NEDOSTACI
Kreiranje vlastite organizacijske kulture i strukture	Veći rizik od neuspjeha
Realizacija vlastitih ideja i zamisli	Opčinjenost vlastitom idejom
Ostvarenje neograničenih profita	Pronalazak kupaca i dobavljača, izgradnja povjerenja potrošača
Priznatost u društvu, mogućnost razvoja vlastitog brand-a	Otežan pristup izvorima financiranja
Mogućnost mijenjanja postojeće stvarnosti	Nedovoljno ispitano tržište
Pomoć agencija kod financiranja	Velika ulaganja u marketing
Manji troškovi	Nesigurnost dohotka
Mogućnost odabira lokacije poslovanja	Nedefinirano radno vrijeme i naporan rad
Autonomnost u odlučivanju	Rizik gubitka uloženog kapitala

Izvor: <http://www.efos.unios.hr/transfer-poslovanja-u-malim-i-srednjim-poduzecima/wp-content/uploads/sites/434/2017/11/BT-MSP-ulazak-u-poduzetni%C4%8Dki-pothvat-28NOV2017-PMJ.pdf>

3.2. Kreiranje poslovnog plana

Poslovni plan je pisani dokument koji opisuje sve relevantne unutarnje i vanjske čimbenike i strategije neophodne za pokretanje novog poslovnog pothvata.

Planiranje je vrlo važno u ranim etapama svakog novog poslovnog pothvata kada poduzetnik mora pripremiti i izraditi poslovni plan.⁴

Poslovni plan nam pomaže donijeti važne odluke u poslovanju jer nam omogućava definiranje jasnih ciljeva za poduzeće, pomaže nam jasnije prikazati tržište na koje se plasiramo, pomaže nam u pronalasku dobavljača i kupaca, pomoću poslovnog plana lakše ćemo anticipirati i zaobilaziti prepreke u poslovanju, te će nam on biti vodič za izvedbu posla.

Sve češće i češće banke i drugi vanjski investitori zahtijevaju poslovni plan ili neku investicijsku studiju o ulaganju. Poslovni plan bi trebao napisati svaki poduzetnik, uz malu pomoć svojih savjetnika različitih struka. To je jedan od osnovnih dokumenata na temelju kojih poslovne banke i suulagači donose odluku o sudjelovanju kod financiranja poduzetničkog pothvata. Pisani je dokument koji simulira način ostvarenja svega gore spomenutog i odgovara na pitanja:

1. Gdje sam sada?
2. Kamo idem?
3. Kako ću tamo stići?
4. Mogu li to uspješno izvesti?
5. Kako ću to izvesti?
6. Što ću time dobiti?
7. Kolika mi je svota za to potrebna i kako ću je nabaviti?
8. Koliko imam prostora za pogreške?
9. Na što trebam obratiti pozornost kako bi postigao uspjeh?
10. Tko će kupovati moj proizvod ili uslugu?⁵

Da bismo dobro pripremili i napisali poslovni plan potrebno je imati poduzetnički entuzijizam, treba biti realan, bez pretjerivanja, svjestan rizika, imati dobar izbor ilustracija uz popratno pismo.

⁴ Bobera, D., Hunjet, A. i Kozina, G. (2015) Poduzetništvo: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 220.

⁵ Bobera, D., Hunjet, A. i Kozina, G. (2015) Poduzetništvo: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 222.

Elementi poslovnog plana osnova su za bilo koji poduzetnički pothvat. Neke od organizacija ili institucija tražit će poslovni plan u propisanom obliku, no ukoliko se dokaže njegova održivost, nijedna institucija neće odbiti razgovor o mogućnostima financiranja. Poslovni plan je temelj za donošenje odluke o ulasku u pothvat te za odobrenje kredita od poslovna banke ili financiranja od strane investitora i ulagača.

Elementi poslovnog plana na koje treba obratiti pozornost su:

1. Podaci o poduzetniku
2. Poduzetnička ideja
3. Opis proizvoda te način proizvodnje
4. Struktura ulaganja i izvori financiranja
5. Tržišna opravdanost
6. Ekonomska opravdanost

Primjer sadržaja poslovnog plana	
1. poglavlje: Poduzeće	Stranica
A. Opis poduzeća	1
B. Proizvod/ usluga koju poduzeće nudi	2
C. Tržište (Plan marketinga)	3
D. Lokacija (poslovni prostor) poduzeća	5
E. Konkurencija	6
F. Posloводство	7
G. Zaposlenici (Plan zapošljavanja)	9
H. Upotreba i očekivani učinak zajma (ulaganja)	11
I. Sažetak	12
2. poglavlje: Financijski podaci	
A. Izvori i upotreba kapitala	14
B. Popis opreme	15
C. Bilanca	16
D. Izvještaj o točki pokrića	17
E. Planirani izvještaj o dobiti	
1. Trogodišnji sažetak	18
2. Po mjesecima za prvu godinu	20
3. Po kvartalima za drugu i treću godinu	22
4. Bilješke	24
F. Planirani izvještaj o novčanim tokovima	
1. Po mjesecima za prvu godinu	26
2. Po kvartalima za drugu i treću godinu	28
3. Bilješke	30
3. poglavlje: Dodatni dokumenti	32

Slika 2. Sadržaj poslovnog plana

Izvor: <http://poslovni-plan.hr/sadrzaj-poslovnog-plana/>

Iza naslovne stranice nalazi se sadržaj iz kojeg se može dobiti uvid u to što se nalazi u poslovnom planu te na kojim stranicama počinju i završavaju pojedini dijelovi.

1. **PODACI O PODUZETNIKU**
-životopis i profesionalni razvitak poduzetnika

2. POLAZIŠTE
 - nastanak poduzetničke ideje
 - vizija poduzetničkog pothvata
3. PREDMET POSLOVANJA
 - opis postojećeg poslovanja
 - opis poslovanja i djelatnosti u projektu
4. LOKACIJA
 - opis postojeće lokacije poduzetnika
 - opis lokacije projekta
 - opis zaštite i utjecaja okoline
5. TEHNOLOŠKO-TEHNIČKI ELEMENTI ULAGANJA
 - opis strukture ulaganja
 - struktura i broj postojećih zaposlenika
 - struktura, broj i dinamika novozaposlenih
6. TRŽIŠNA OPRAVDANOST
 - tržište nabave
 - tržište prodaje
 - procjena ostvarenja tržišta i prihoda
7. FINANCIJSKI ELEMENTI PODHVATA
 - investicije u osnovna sredstva
 - investicije u obrtna sredstva
 - troškovi poslovanja
 - izvori financiranja
 - projekcija računa dobiti i gubitaka
8. ZAKLJUČNA OCJENA PROJEKTA
 - iako u sadržaju poslovnog plana nije navedeno, uobičajeno je na početku poslovnog plana staviti sažetak, koji se inače piše posljednji.⁶

U pisanju, a posebno i u čitanju i korištenju poslovnog plana treba imati na umu da je to gotovo uvijek radni dokument na kojem se uvijek nešto može mijenjati, popravljati i doradivati, ovisno o promjenama u okruženju u kojem se nalazimo.

On nije garancija za uspješan poslovni pothvat, ali može značajno pomoći poduzetniku u implementaciji njegove ideje u uspješan poslovni pothvat.⁷

⁶ <http://www.cabar.hr/wp-content/uploads/2011/11/POSLOVNI-PLAN-PODUZETNIKA-hrv.pdf> (04.02.2020.)

3.2. Strateški alati za procjenu poslovnog pothvata

Kako bismo bili što konkurentniji na tržištu, te kako bi „predvidjeli“ budućnost i moguće prepreke, vrlo je važno imati „šesto čulo“ za prepoznavanje prilike i bolje strategije. Jedan od najpoznatijih strateških alata za procjenu poslovnog pothvata, te ujedno jedan od najčešćih je SWOT analiza.

3.2.1. SWOT analiza

SWOT analiza strateški je alat za procjenu unutarnjih jakosti i slabosti te vanjskih prilika i opasnosti. Kao dopuna SWOT analizi za preciziranje određivanje vanjskih prilika i opasnosti može poslužiti PEST analiza.⁸ SWOT analiza strategijski je instrument pomoću kojeg se sagledavaju unutarnje jakosti i slabosti, te vanjske prilike i opasnosti, odnosno prijetnje radi prepoznavanja šansi i rizika za opstanak.⁹

Najvažniji vanjski i unutarnji čimbenici za budućnost poduzeća nazivaju se strateškim čimbenicima. Zapravo bi SWOT analiza trebala identificirati prilike koje se ne mogu trenutno iskoristiti zbog nedostataka potrebnih resursa i jedinstvene kompetencije koje poduzeće posjeduje i superioran način na koji ih koristi.

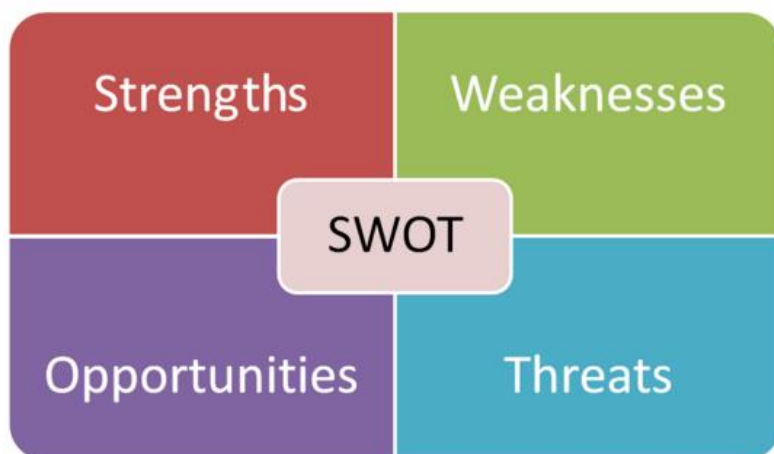
Vanjsko okruženje sastoji se od varijabli prilika i prijetnji koje se nalaze izvan poduzeća i obično menadžment ne može na njih utjecati. Te varijable čine kontekst unutar kojeg poduzeće posluje. U unutarnjem okruženju identificiraju se snage i slabosti na koje poduzeće može utjecati. U takvoj SWOT analizi potrebno je zabilježiti one čimbenike koje je moguće kvantificirati, ali i one koji se ne mogu kvantificirati, već ih možemo samo spomenuti kao izjavu ili uvjerenje.¹⁰

⁷ <https://www.hup.hr/EasyEdit/UserFiles/%C5%BDelim%20postati%20poduzetnik.pdf> (05.02.2020.)

⁸ Hunjet, A., Kozina, G. (2014) Osnove poduzetništva: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 105.

⁹ http://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/OIM/dhruska/SWOT_analiza.pdf (06.02.2020.)

¹⁰ Hunjet, A., Kozina, G. (2014) Osnove poduzetništva: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 105.



Slika 3. SWOT analiza

Izvor: https://www.google.com/search?q=SWOT+ANALIZA&sxsrf=ACYBGNTcbNQVEqoo9qilj8w91fv_jjAbTA:1581264136139&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKewjgpoX568TnAhXokYsKHV2oDCIQ_AUoAXoECBEQAw&biw=1536&bih=754#imgsrc=FOyT0vPQ-SGMzM

Unutarnji čimbenici podrazumijevaju sve ono što poduzetnik ima, što zna raditi, te što čini bolje ili lošije od svoje konkurencije, a da opet na to može sam utjecati. U ovu skupinu spadaju jakosti i slabosti poduzeća. U skupinu jakosti spadaju primjer sposobnosti, inovacija, vještina, kvalitetan tim menadžera, dobro upravljanje ljudskim resursima. U skupinu slabosti navode se nedostatak opreme, znanja, nedostatak iskustva itd.

U vanjske čimbenike spadaju sve vanjske sile koje djeluju na poduzeće, primjerice konkurencija, politika države, tehnologija, konkurencija, ekonomski čimbenici i dr. Prilike za rast poduzeća mogle bi biti nove tehnologije, novi proizvodni procesi, slaba konkurencija, nezadovoljene potrebe kupaca, veličina, položaj i slično. S druge strane, opasnosti na poduzeće vrebaju svakodnevno, od novijih tehnologija, jeftinijih proizvoda, ulaska stranih konkurenata, pa sve do novih zakona i propisa za registrirana poduzeća.

3.2.2. TOWS matrica

TOWS matrica konceptualni je okvir za identificiranje i analiziranje prijetnji i prilika u vanjskom okruženju, te procjenjivanje slabosti i snaga u unutarnjem okruženju. Pomaže u identifikaciji veza između snaga, slabosti, prilika i prijetnji te daje osnovu formuliranja strategija na tim odnosima. TOWS matrica predstavlja varijaciju SWOT analize. ¹¹

¹¹ <https://hrcak.srce.hr/file/33766> SWOT analiza i TOWS matrica – sličnosti i razlike (Gonan Božac M.) (06.02.2020.)

SWOT analiza ne prikazuje baš jasno različite veze između vanjskih i unutarnjih čimbenika pa je iz tog razloga razvijena TOWS matrica koja kojom se razvijaju strategije po TOWS-u. One mogu biti izgrađene na snagama, mogu eliminirati slabosti, iskoristiti prilike ili se suočiti s prijetnjama.

Strategije po TOWS matrici temelje se na 4 kombinacija:

1. MAKSI-MAKSI (S-O) – kombinacija koja prikazuje snage i prilike, tj. kako postojećim snagama iskoristiti prilike,
2. MAKSI-MINI (S-T) – kombinacija snaga u odnosu na prijetnje, npr. od strane konkurenata ili novih tehnologija,
3. MINI-MAKSI (W-O) – kombinacija koja prikazuje slabosti u odnosu na prilike,
4. MINI-MINI (W-T) – ova kombinacija prikazuje slabosti u usporedbi s prijetnjama. Predstavlja krajnje obrambenu strategiju kako bi se smanjile slabosti, a izbjegle prijetnje.

Cilj svake TOWS matrice je generiranje strategija, odnosno ona omogućava razmišljanje o strategiji cijele organizacije, odjela ili tima. Analiziranjem vanjskog okruženja postiže kroz prijetnje i prilike, dok unutarnje okruženje analizira na temelju snaga i slabosti.

Prednosti TOWS matrice su brojne, a neke od njih su da nema ograničenja na oblik organizacijske jedinice, svaka situacija važna je za donošenje strateških odluka koje bi mogle imati koristi od ovakve analize, te je vrlo jednostavna za korištenje. Što se tiče nedostataka, TOWS matricu nerijetko smatraju tek sredstvom za bilježenje ideja, analitičari smatraju da ona ne donosi novu perspektivu u razmatranje.¹²

Za primjenu TOWS matrice zasigurno treba odrediti i procijeniti utjecaj čimbenika vanjskog okruženja, proizvoda i tehnologije, tržišta i konkurencije na poduzeće. Nakon toga treba napraviti prognozu o budućnosti, procijeniti snage i slabosti te na kraju razviti strateške opcije.

¹² Bobera, D., Hunjet, A. i Kozina, G. (2015) Poduzetništvo: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 108.

Unutarnje		SNAGE (S)	SLABOSTI (W)
Vanjsko			
PRILIKE (O)	S-O strategija MAXI-MAXI Korištenje snaga kako bi se iskoristile prilike.	W-O strategija MINI-MAXI Prevladavanje slabosti kako bi se moglo iskoristi prilike.	
PRIJETNJE (T)	S-T strategija MAXI-MINI Korištenje snaga kako bi se suočili s prijetnjama.	W-T strategija MINI-MINI Prevladavanje slabosti kako bi se obranilo od prijetnji ili kako bismo ih izbjegli.	

Slika 4. TOWS matrica

Izvor: <https://www.google.com/search?q=tows+matrica&sxsrf=ACYBGNS1FdaxaCFGYmx0inJQ9GS4Bens1g:1581269811646&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEw77aqLgcXnAhVJAIAIH XVQAGAQAUoAXoECAwQAw&cshid=1581270086691186&biw=768&bih=699#imgrc=uuzxYawmRtCgeM&imgdii=ek5RfrgV9yNIBM>

3.2.3. PEST analiza

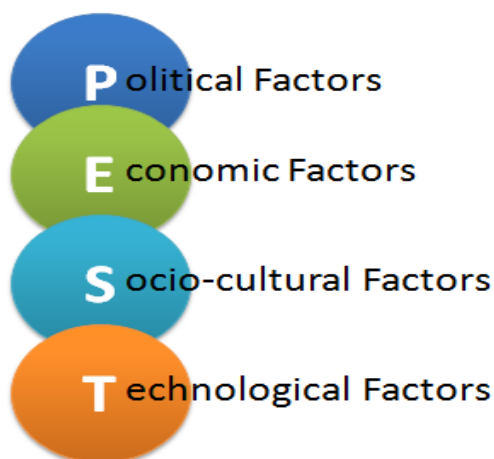
PEST analiza je akronim metoda analize poslovnog okruženja i predstavlja temelj za strateško planiranje. Analizira okolinu, za tržište nastojanju ili već postojeće i pruža pogled vanjske situacije koja može imati utjecaj na industriju u globalu ili na tvrtke unutar promatrane industrije.¹³

Cilj ove analize je prepoznati i ukazati na kritične činitelje koji bitno utječu na sadašnjost i budućnost poduzeća. Osim usporedbe, cilj je PEST analize i utvrđivanje njihova međusobna utjecaja i međudjelovanja. Ona se provodi na svim razina strategije poduzeća, nebitno da li na mrežnoj, funkcijskoj ili korporacijskoj strategiji.

PEST analizu dijelimo na područje političkog okruženja, ekonomskog okruženja, sociokulturnog okruženja, te tehnološkog okruženja.¹⁴

¹³ <http://www.ebizmags.com/sto-je-pest-analiza-i-cemu-sluzi/> (06.02.2020.)

¹⁴ Hunjet, A., Kozina, G. (2014) Osnove poduzetništva: Varaždin, Sveučilište Sjever., str. 109.



Slika 5. PEST analiza

Izvor: https://www.google.com/search?q=PEST+analiza&sxsrf=ACYBGNTHA5D6xz5Bsgs7i0q0bF2BXYA5Zw:1581274345765&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjTy6_9kcXnAhXMcJoKHagzD9gQ_AUoAXoECBAQAw&biw=768&bih=699#imgrc=ZSsrj5bQ1zgOTM

Političko okruženje često se uzima kao relevantan faktor prilikom ulaska na strano tržište, jer apelira na razumijevanje i poznavanje političkih prilika na postojećem ili novom tržištu¹⁵. U ovu kategoriju spadaju primjerice politike vlade i lokalne zajednice, ratovi, sukobi, nacionalni fondovi, pritisci trgovinske politike, trenutna pravna regulativna na tržištu, očekivane promjene itd.

Ekonomsko okruženje se odnosi na bogatstvo države, nacije ili regije. U ekonomsko okruženje spada i stopa inflacije, kamatne stope, financiranje banaka, kapital, cijena i kvaliteta radne snage, cestovna povezanost, infrastruktura, gospodarska situacija u zemlji i svijetu, porezi, ekonomski i tržišni faktori i dr.

Sociokulturno okruženje uključuje demografsku sliku društva, razinu obrazovanja, vrstu religije, ali i običaje koji proizlaze iz te religije), lifestyle trendove, stavove kupaca i potrošača, utjecaj medija i publicitet, imidž, zaštitu okoliša i slično.

Tehnološko okruženje ne odnosi se samo na tehnologiju kroz računalne radnje i sustava, već se bazira i na učinkovitije poslovno upravljanje.

Današnje „e-poslovanje“ uvelike nam je pripomoglo u obavljanju djelatnosti, te smo ujedno „dobili“ na vremenu, odnosno skratilo nam je dodatno nepotrebno trošenje vremena.

¹⁵ Hunjet A., (2018/2019) Nastavna skripta Organizacija i organizacijsko ponašanje: Studij poslovna ekonomija, Sveučilište sjever, str. 119.

U ovo okruženje spadaju još: pristup istraživačkim fondovima, intelektualno vlasništvo, tehnološke informacije, pristup istraživačkim fondovima, pitanje tehnološke zrelosti, licenciranje...

U tehnološko okruženje svakako treba uzeti u obzir i amortizaciju, ali i buduće zastarijevanje strojeva i procesa.¹⁶

3.3. Poduzetnički inkubatori i poslovna etika

Poduzetnički inkubator je ograničen prostor na kojem se koncentriraju novonastala poduzeća. Cilj svakog poduzetničkog inkubatora je unaprijediti mogućnost rasta i osigurati opstanak „stanara“ pružajući im prostor sa zajedničkom infrastrukturom, odnosno opremom, kao i menadžersku podršku i stručnu pomoć kroz savjetovanje. Naglasak Europske komisije je na lokalnom razvoju i zapošljavanju radne snage. Osnovni cilj inkubatora je proizvesti uspješna poduzeća koja su nakon inkubacije financijski samoodrživa i neovisna.¹⁷ Na temelju inovacijskih ili poduzetničkih projekata, male tvrtke se razvijaju uz stručnu pomoć koja im je pružena u samom inkubatoru. Temeljna prednost poduzetničkog inkubatora je da mogu biti financijski podržavani temeljem posebnih programa nadležnih ministarstava u onim sredinama u kojima se utvrdi ispunjenje potrebnih preduvjeta, kao što su primjerice:

- postojanje poslovnog prostora,
- zainteresiranost poduzetnika,
- interes lokalne uprave i drugih institucija za taj oblik organiziranosti.¹⁸

Poduzetnički inkubatori su osmišljeni na način da pružaju poduzetnicima koji su tek počeli poslovati ili su u fazi razvoja i rasta korištenje poslovnog prostora po povoljniji uvjetima, primjerice bez najamnine ili uz manju najamninu na ograničeni broj godina, na raspolaganju imaju i poslovnu infrastrukturu, poslovne i druge usluge, olakšice, subvencije i pomoć voditelja kako bi što lakše prošli kroz početničke muke i kako bi postali samostalni.¹⁹ Prvi takvi projekti poduzetničkih inkubatora pojavili su se u SAD-u te su postigli izvanredne rezultate, pa se nedugo nakon toga taj pristup proširio i na Europu, pa i kod nas.

¹⁶ Hunjet A., (2018/2019) Nastavna skripta Organizacija i organizacijsko ponašanje: Studij poslovna ekonomija, Sveučilište sjever, str. 119.

¹⁷ https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=192176 Poduzetnički inkubatori u edukaciji za poduzetništvo (Čizmadija I., Stanković D.) (07.02.2020.)

¹⁸ Čizmadija, I., Stanković, D. (2011) Poduzetnički inkubatori u edukaciji za poduzetništvo: Učenje za poduzetništvo, str. 131.

¹⁹ Hunjet, A., Kozina, G. (2014) Osnove poduzetništva: Varaždin, Sveučilište Sjever., str. 122.

Poduzetnički inkubatori baziraju se najviše na razvoju srednjeg i malog poduzetništva. Neki od poduzetničkih inkubatora u Hrvatskoj: Lucera – Ludbreg, BIOS poduzetnički inkubator – Osijek, Tehnološki park Varaždin, HUB385 – Zagreb, ZIP - Zagreb i drugi.

U kombinaciji sa standardnim, klasičnim poduzetničkim inkubatorom postoji i koncept tzv. virtualnog inkubatora, koji se razlikuje od klasičnih, fizičkih inkubatora; to je web platforma putem koje poduzetnički inkubatori pružaju svoje poslovne, tehničke i obrazovne usluge stanarima inkubatora, ali i poduzetnicima koji nisu fizički smješteni u inkubatoru.²⁰

Studije su dokazale da start-up inkubatori pokazuju velike mogućnosti za zapošljavanje i samozapošljavanje mladih stručnjaka, pogotovo u sektoru ICT-a i drugih visokih tehnologija, stoga predstavljaju jedan od modela kojim se može riješiti rastući problem nezaposlenosti mladih.

Poslovna etika je proučavanje ponašanja i morala u poslovnoj situaciji, a javila se kao važna tema popularnih i akademskih publikacija. Poslovna etika je sustav poslovnih načela ili vrijednosti kojima je cilj uskladiti poslovnu učinkovitost i etičku dimenziju poslovanja. Kroz norme poslovna etika određuje što je u poslovanju dobro i etično sa stajališta poslovnog morala, a što loše, odnosno neetično, te što je u poslu pravedno, a što nepravedno.²¹

Da bi poduzeća danas održala konkurentsku prednost, njihovo poslovanje i djelovanje treba se temeljiti na etičkim principima i načelima poslovanja, etičkim uvjerenjima i stavovima. Etika je znanost o moralu, skup i opis društvenih normi, navika, pravila, odnosno znanstvena disciplina koja upućuje na promišljanje što čini ta pravila dobrim, lijepim i korisnim. Najčešće se određuje kao filozofska disciplina koja ispituje zasnovanost morala i temeljne kriterije vrednovanja ciljeva i smisla moralnog djelovanja.²²

Suradnjom etike i ekonomije u 20. stoljeću razvija se znanstvena disciplina poslovne etike. Prve naznake poslovne etike javljaju se potkraj 60-ih godina 20. stoljeća i odnose se na neke društvene poslove u gospodarstvu, kao što su prava radnika na odgovarajuću plaću, zadovoljavajući uvjeti rada i korektnost u poslovnim odnosima.²³ Danas su poduzetnici itekako svjesni da svaka uspješna svjetska, ali i domaća organizacija je de facto takva jer se drži poslovne etike koja joj omogućuje rast, razvoj, povećava efikasnost i produktivnost.

²⁰ https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=298491 Utjecaj poduzetničkih inkubatora na generiranje ideja i uspjeh start-up projekata u Hrvatskoj (Čorić K., Lee Tupek K.) (07.02.2020.)

²¹ Bobera, D., Hunjet, A. i Kozina, G. (2015) Poduzetništvo: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 266.

²² Bobera, D., Hunjet, A. i Kozina, G. (2015) Poduzetništvo: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 266.

²³ <https://hrcak.srce.hr/26144> Poslovna etika - element uspješnog poslovanja (Aleksić A.) (07.02.2020.)

Brojna istraživanja pokazuju da poslovna etika i profitabilnost nisu pojmovi koji se međusobno isključuju, a poduzeća koja u svoj vlastiti sustav poslovanja imaju ukomponiran sustav poslovne etike pokazuju bolje rezultate od onih koje to nisu učinile.²⁴

Etiku dijelimo na:

1. *Deskriptivna etika* – odnosi se na proučavanje i opisivanje morala ljudi, kulture i društva. Uspoređuje različite morale sustave, zakone, principe, vrijednosti. Osigurava temeljni materijal potreban normativnoj etici. Povezana je s antropologijom, sociologijom i psihologijom.
2. *Normativna etika* – nastoji sustavno otkriti, razviti i opravdati glavne principe.²⁵

Hrvatska gospodarska komora donijela je 23. svibnja 2005. godine Odluku o potvrđivanju kodeksa etike u poslovanju kojom se potvrđuje postojanje i sadržaj Kodeksa etike u poslovanju. Etički kodeks predstavlja najrazvijeniju i najzastupljeniju komponentu upravljanja poslovnom etikom u svjetskoj poslovnoj praksi. Etički kodeks opisuje pravila poželjnog ponašanja u poslovanju, koja se baziraju na temeljnim vrijednostima, načelima i pravilima odgovornog poslovanja i ponašanja organizacije. Potpisnici Kodeksa prihvaćaju obvezu djelovanja u skladu s načelima odgovornosti, istinitosti, učinkovitosti, transparentnosti, kvalitete, postupanja u dobroj vjeri i poštivanje dobrih poslovnih običaja prema poslovnom i društvenom okruženju te prema svojim zaposlenicima.²⁶

Ukoliko razmotrimo poslovnu etiku na području Republike Hrvatske, ona je još uvijek u određenim područjima vrlo niska te zaostaje za svjetskom praksom. Nacionalno vijeće za konkurentnost u svojim *Preporukama za povećanje konkurentnosti* među najproblematičnije čimbenike poslovanja u Hrvatskoj, između ostalih, navodi i lošu radnu i poslovnu etiku.

Taj zaostatak vidljiv je kod malih i srednjih poduzeća koja u maloj mjeri imaju razvijeni sustav upravljanja poslovnom etikom, za razliku od velikih poduzeća hrvatskog gospodarstva koja su prihvatila svjetske trendove i uvidjela da njihova uspješnost ovisi i o komponiranju poslovne etičnosti u svakodnevno poslovanje.²⁷

²³ Hunjet, A., Kozina, G. (2014) Osnove poduzetništva: Varaždin, Sveučilište Sjever., str. 192.

²⁵ Bobera, D., Hunjet, A. i Kozina, G. (2015) Poduzetništvo: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 266.

²⁶ Bobera, D., Hunjet, A. i Kozina, G. (2015) Poduzetništvo: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 267.

²⁷ <https://hrcak.srce.hr/26144> Poslovna etika-element uspješnog poslovanja (Aleksić A.) (07.02.2020.)

4. KAKO I ZAŠTO POKRENUTI VLASTITI BIZNIS

Za Hrvatsku je karakteristično da je zemlja gospodarske i društvene tranzicije s nedovoljno poticajnim okruženjem, nedostatnim znanjem, iskustvom i bez kontinuirane tradicije u poduzetništvu. Bez obzira na spomenuto, iz godine u godinu raste broj poduzetnika.²⁸ Za sam početak pokretanja vlastitog biznisa najvažnije je imati poduzetničku ideju, odnosno zamisao o nečemu. Ona se, de facto, može opisati kao definicija i kratak opis osnovnih radnji budućeg poslovnog pothvata. Za pokretanje potpuno novog poduzetničkog pothvata obično se smatra da bi dobar poduzetnik trebao posjedovati zdravu kombinaciju osobina i kompetencija, od kojih su neke urođene, a neke stečene učenjem i iskustvom.²⁹

4.1. Razlozi za pokretanje poslovnog biznisa

U trenucima kada je nezaposlenost kod mladih osoba tolika izražena, treba početi zamišljati o samozapošljavanju, odnosno o pokretanju vlastitog biznisa. Svakoj ideji koja padne na pamet treba dati „šansu.“ Bit poduzetništva i je stvaranje ideja, odnosno generiranje ideja u realizaciju. Za takav rezultat je potrebno jako puno truda i rizika, te spremnost na odricanja. Glavni ključ je u inovaciji – treba pronaći proizvod ili uslugu za koje se nitko prije nije sjetio ili nije dostupna na određenom području.³⁰

4.1.1. Sloboda kao vrijednost

Razlozi zbog kojih ljudi ulaze u poduzetništvo su želja za slobodom, neovisnošću, za stvaranjem neke vrijednosti, za stvaranjem bogatstva, za stvaranjem vlastitih pravila umjesto slušanja tuđih, radi kreiranja i upravljanja vlastitim vremenom, iz želje da rade ono što vole, da naprave nešto za društvo umjesto da se žale na probleme u društvu.³¹

Ovaj razlog prevladava kod većine poduzetnika, ili su frustrirani ili nezadovoljni radom za nekoga, ili već jednostavno vole raditi sami za sebe i za svoj profit. Sloboda je temeljna ljudska vrijednost i kada imamo osjećaj slobode dajemo puno više od sebe i širimo svoje potencijale.

²⁸ Bobera, D., Hunjet, A. i Kozina, G. (2015) Poduzetništvo: Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 28.

²⁹ https://native.tportal.hr/vodic-za-poduzetnike/pokretanje-vlastitog-posla/?meta_refresh=1 (08.02.2020.)

³⁰ <http://studentski.hr/studenti/financije/kako-pokrenuti-vlastiti-posao> (08.02.2020.)

³¹ https://ingalalic.com/wp-content/uploads/2018/01/Kako-pokrenuti-vlastiti-biznis_1_14.pdf (08.02.2020.)

4.1.2. Osobna kontrola nad poslovanjem

Osobna kontrola nad poslovanjem poduzetniku omogućava jednostavno, brzo i efikasno praćenje „samog sebe“ te financijskog stanja samog poduzeća. Uspješni poduzetnici imaju visoku motivaciju koja proizlazi iz uvjerenosti da su uspjeh i postignuće pod njihovom kontrolom te da mogu utjecati na rezultat.

4.1.3. Ostvarenje svojih ideja

Neki ljudi smatraju da svoje ideje mogu razviti jedino otvaranjem svojih poduzeća, te na taj način realizirati i širiti svoje poduzetničke horizonte. Poduzetnik mora uvijek razmišljati o svim aspektima biznisa i imati uvid u sve poslove bez obzira na pomoć stručnjaka sa strane. Uvijek može poslušati savjete i mišljenja drugih, ali ključne odluke mora donijeti sam.³²

4.1.4. Spremnost na učenje i unapređenje profesionalnih kompetencija

Za svaku vrstu vođenja i donošenja bitnih odluka vrlo je važno steći određena ekonomska znanja koja su vezana uz poslovno planiranje, vođenje, marketing, upravljanje financijama, ali ništa manje važne nisu ni tzv. osobne vještine, odnosno moć pregovaranja, prezentiranje, komunikacija i dr. Kako bi se izbjegao osjećaj nelagode i neznanja u određenim situacijama, bitno je realno procijeniti svoje jake strane, ali i osvijestiti koja znanja i vještine vam manjkaju.

4.2. Poduzetnički proces

„Što nam je sve potrebno za pokretanje poduzetničkog pothvata?“ najčešće je pitanje poduzetnika početnika prilikom pokretanja novog pothvata. Najviše ljudi bi na ovo pitanje odgovorilo da novac, dok bi nekolicina rekla ideja. Za pokretanje poslovnog biznisa potrebno je puno više od ideje i novaca. Potreban je usklađen tim, poslovna prilika, resursi, dobro okruženje, mala konkurencija i slično. Da bi došlo do provedbe neke ideje, potrebno je prije svega definirati ciljeve koje želimo ostvariti. Nakon toga, potrebno je definirati strategiju

³² https://native.tportal.hr/vodic-za-poduzetnike/pokretanje-vlastitog-posla/?meta_refresh=1 (08.02.2020.)

odnosno način kako ćemo ostvariti zacrtane ciljeve i krenuti u provođenje te strategije. To je ujedno i sadržaj poduzetničkog procesa.³³

Prilikom započinjanja novog poslovnog pothvata, poduzetnik vođen svojom idejom i poslovnim planom akcijski kreće u realizaciju tragajući za profitom.

Poduzetnik prije svega mora biti:

- kreativan,
- ambiciozan,
- ustrajan,
- siguran u sebe i svoju ideju,
- prirodan vođa,
- organiziran.

Najvažniji razlozi za ulazak u poduzetništvo kod novih poduzetnika su ostvarenje samoaktualizacijskih vrijednosti poput kontrole nad vlastitim životom i slobode vođenja vlastitog posla, a najmanje važan razlog je poboljšanje vlastitog društvenog položaja. Kod procesa započinjanja od nule vrlo veliku ulogu imaju analiza, cijene i marketing. Poduzetnik najprije mora istražiti tržište na koje se želi plasirati, analizirati tko su njegovi potencijalni potrošači, odnosno koja se ciljana skupina povezuje s njegovim proizvodom ili uslugom analizirati konkurenciju, pronaći ciljanu skupinu potrošača, dobavljača itd.

4.3. Definiranje ciljeva

Definiranje ciljeva zapravo je određivanje budućeg stanja gospodarskog subjekta. To je krajnja točka prema kojoj su usmjerene aktivnosti, oni su krajnji rezultati. To znači da poduzetnik ima svoj cilj kojemu teži. Poduzeće uvijek ima više ciljeva, a pri njihovu definiranju mora se paziti da svi ciljevi međusobno budu usklađeni.³⁴

Pri postavljanju poslovnih ciljeva valja imati na umu da oni moraju biti dostižni, realni, inače će u protivnom pothvata propasti prije nego što se na njima počne raditi. Svaki definirani cilj mora biti konkretan, jasan, jednoznačan, mjerljiv, dostižan. Cilj bi u pravilu trebao imati točno definiran rok, kako bismo ga mogli do određenog datuma ostvariti.

³³ Horvat, Đ., Tintor, Ž. (2006) Poduzetnička ekonomija-kako učiniti prvi korak: Zagreb, Veleučilište u Varaždinu, str. 8.

³⁴ Horvat, Đ., Tintor, Ž. (2006) Poduzetnička ekonomija-kako učiniti prvi korak: Zagreb, Veleučilište u Varaždinu, str. 8.

4.4. Utvrđivanje strategije

Nakon što smo odredili što želimo ostvariti, potrebno je definirati način na koji ćemo to ostvariti, točnije odrediti strategiju. Strategije definiraju način ostvarivanja ciljeva poduzetnika, odnosno skup smjernica za menadžment kojima će se ostvariti postavljanje ciljeva. Možemo reći da ciljevi odgovaraju na pitanje ŠTO želimo postići, a strategija na pitanje KAKO to želimo postići.³⁵

Svaka strategija trebala bi biti:

1. realna – realni ciljevi, realna očekivanja, prednosti poduzeća,
2. uspješna – poduzeće mora usmjeriti svoje resurse tamo gdje je vjerojatnost uspjeha najveća,
3. optimalna – realni ciljevi i mogućnosti poduzeća.

U Hrvatskoj je donesena „Strategija razvoja poduzetništva u RH 2013.-2020., a donosi se u skladu s Europskim programom Republike Hrvatske 2013. s ciljem jačanja poduzetničkog potencijala i unapređenja kulture poduzetništva. Poduzetništvo i gospodarstvo, kako Republike Hrvatske tako i Europske unije će dugoročno napredovati samo ako veliki broj hrvatskih građana prepozna poduzetništvo kao atraktivnu opciju.³⁶

4.5. Ostvarenje strategije

U ovoj fazi poduzetnik zapravo mora testirati svoje mogućnosti i usporediti ih s koracima potrebnim da bi se projekt ostvario. U fazi ostvarenja strategija poduzetnik bi trebao provjeriti:

- 1) Da li ima dobre izvore i sredstva?
- 2) Koliko je jako poduzeće?
- 3) Kakve su njegove vlastite mogućnosti i afiniteti?³⁷

Pod pojmom „ostvarenje strategije“ zapravo podrazumijevamo pretvaranje strateških planova u akcije i rezultate.

³⁵ Horvat, Đ., Tintor, Ž. (2006) Poduzetnička ekonomija-kako učiniti prvi korak: Zagreb, Veleučilište u Varaždinu, str. 8.

³⁶ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf> (09.02.2020.)

³⁷ Horvat, Đ., Tintor, Ž. (2006) Poduzetnička ekonomija-kako učiniti prvi korak: Zagreb, Veleučilište u Varaždinu, str. 9.

Strategiju ostvarujemo, odnosno realiziramo kada njome upravljamo kao trajnim procesom, a ne povremenim zadatkom. Potrebno je uvijek biti spreman na promjene u vanjskom okruženju te na njih na vrijeme reagirati.

Tablica 2. Razlozi ZA i PROTIV započinjanja od nule

Razlozi ZA pokretanje novog pothvata	Razlozi PROTIV pokretanja novog pothvata
Kreiranje slobode izvora vrste posla, način na koji će posao obavljati	Preopterećenost za jednog čovjeka
Odluke donosi vlasnik, samostalnost u odlučivanju	Velika konkurencija u okruženju
Neopterećenost obvezama iz prošlosti, ne postoje naslijeđeni poslovni problemi	Oskudni financijski resursi koji mogu dovesti do propasti ili stagnacije
Mogućnost ostvarenja financijskog uspjeha	Ulazne barijere koje mogu usporiti poslovanje
Pomoć nadležnih agencija, fondova, vladinih institucija u financiranju	Nerealna realizacija poslovne ideje i strategije
Izazov postizanja samostalne poslovne karijere i razvoja	Oskudijevanje kvalitetnim stručnjacima za poduzetničke funkcije

Izvor: Davis, W. (1998.): *Započnite vlastiti biznis s manje od 1.000 USD*, Zagreb

4.6. Poticaji za poduzetnike početnike u RH

Za poduzetnike početnike veliki izazov predstavlja traženje početnog kapitala kojim bi financirali pokretanje poduzetničkog pothvata. Odluka o izvoru početnog kapitala može dugoročno utjecati na poslovanje poduzetnika, stoga je potrebno pažljivo sagledati prednosti i nedostatke pojedinih izvora financiranja. Problem koji se javlja kod poduzetnika početnika je što on nema svoj prijašnji, povijesni plan poslovanja, pa se investitori teže odluče za financiranje. Nerijetko čujemo i vidimo da poslovne banke „ne vole“ ulaganja u rizične skupine, kao što su za njih poduzetnici početnici. Naime, upravo financiranje rizičnih skupina u poduzetništvu službe državne razvojne banke i agencije, koje novac plasiraju iz nekih drugih izvora (državnog proračuna i EU fondova) te koje su nešto sklonije riziku od poslovnih banaka.³⁸

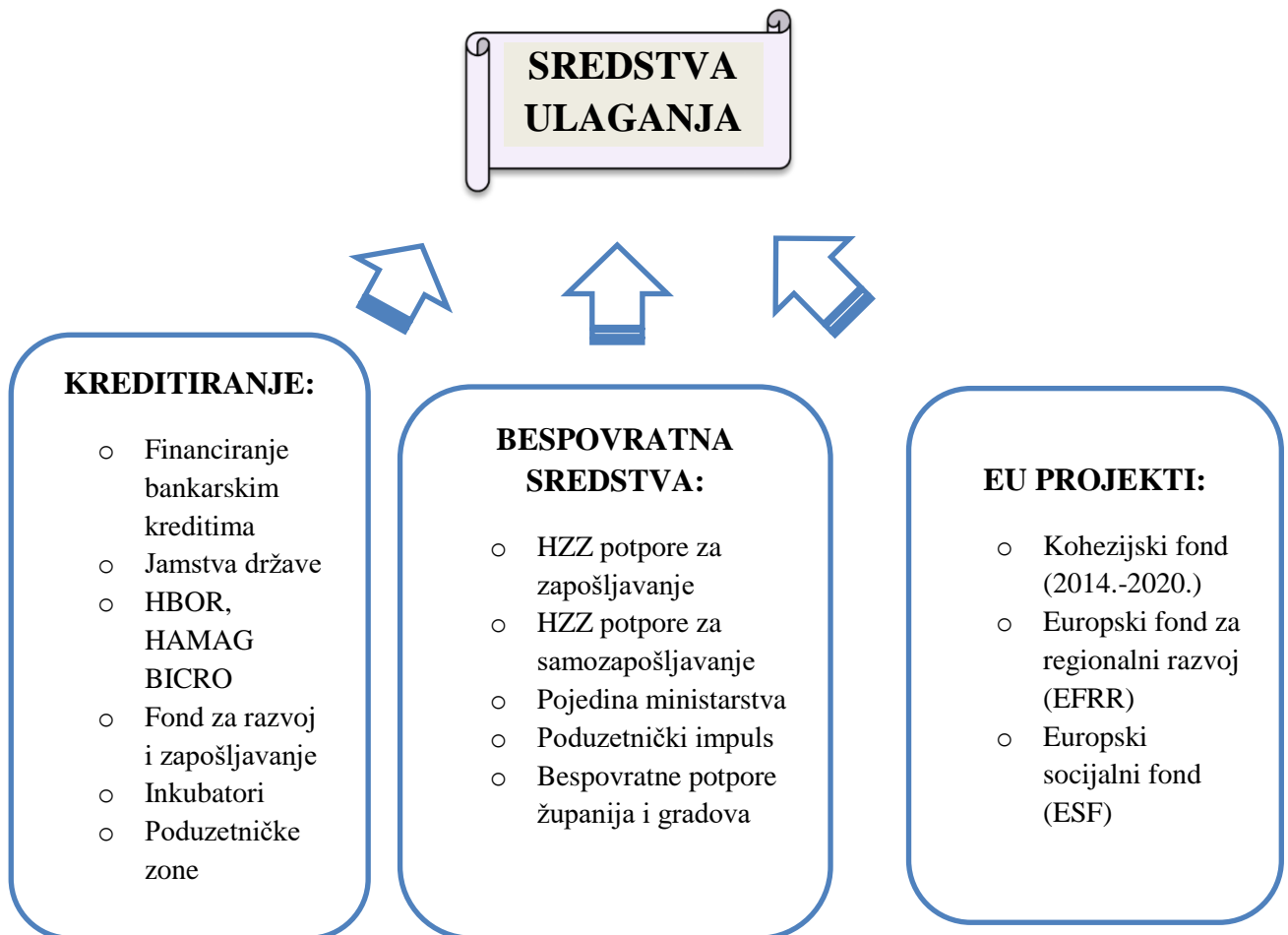
³⁸ Škrtić, M., Mikić, M. (2011) *Poduzetništvo*: Zagreb, Sinergija nakladništvo d.o.o., str. 253.

Razvojne banke plasiraju sredstva direktno krajnjim korisnicima (poduzetnicima) ili poslovnim bankama sa kojima imaju sporazum i koje onda obrađuju kreditne zahtjeve krajnjih korisnika te odlučuju o plasmanima.³⁹

4.6.1. Sredstva financiranja u Hrvatskoj

U Hrvatskoj je moguće na 3 načina doći do željenih sredstava za financiranje poduzetničkog pothvata:

- kreditiranjem,
- bespovratnim sredstvima,
- Europskim projektima.



Slika 6. Sredstva financiranja u Hrvatskoj

Izvor: Škrčić, M., Mikić, M. (2011) Poduzetništvo: Zagreb, Sinergija nakladništvo d.o.o., str. 256.

³⁹ Ceatus Business Consulting: O financiranju i kreditiranju poduzetnika početnika, 2016.

5. MIGRACIJE STANOVNIŠTVA RH U RAZVIJENIJE ZEMLJE

Hrvatska se u najnovijem razdoblju, posebno nakon ulaska u Europsku uniju suočava sa sve većim negativnim saldom migracija zbog posljedice globalne ekonomske krize, kojom je jedna od najpogođenijih zemalja EU-a.⁴⁰ Mladi se najčešće iseljavaju u potrazi za boljim obrazovnim programima, te boljim šansama za zaposlenje.

5.1. Pojam i tipovi migracija stanovništva

U širem smislu, migracija je prostorna pokretljivost stanovništva, a u užem smislu trajnija promjena mjesta stalnog boravka pojedinaca ili društvenih skupina. Migracije su stalne ili povremene. Poseban je oblik privremene migracije sezonska migracija, u kojoj se odlazak i povratak migranata smjenjuju u, obično, godišnjim ciklusima. Redovita dnevna migracija ili tjedna migracija, odlazak iz mjesta boravka u drugo mjesto na rad naziva se cirkulacijom.⁴¹

Migracija zapravo znači bilo kakav oblik preseljenja, privremenog ili trajnog mijenjanja mjesta boravišta. Osoba koja sudjeluje u migraciji naziva se migrant. Čitava povijest čovječanstva nastala je kroz migracije i gotovo sva ljudska društva i kulture bitno su obilježene migracijama jer su one donosile materijalne, kulturne, duhovne i druge oblike razmjene. Migracije danas predstavljaju složeni globalni problem koji utječe na sve zemlje. Suvremeni trendovi globalnih migracija pokazuju kako sve veći broj žena imigrira što ukazuje na potrebu sustavnog proučavanja rodnog aspekta migracijskih kretanja. Na migracije stanovništva itekako utječu potpisni i privlačni faktori. Ako uzmemo u razmatranje regularne, odnosno zakonite migrante, to su najčešće radnici, te u nekim zemljama i članovi njihovih obitelji. U širem krugu su diplomati, studenti, učenici, političari... Najbrojnije su radna i obiteljska migracija. Kada govorimo o prisilnim migracijama, glavni uzroci tome su definitivno političke prilike. Primjerice ratovi u Siriji, Afganistanu, nesigurnost u državama, u zadnje vrijeme do izražaja dolazi i klima te okoliš u državi, sve veći broj oluja, poplava, potresa, deforestacije, globalno zatopljenje i drugo.

Međunarodne migracije pojavljuju se većinom u tri oblika:

1. *Zakonite ili slobodne migracije* pojedinaca koji svojevolumno mijenjanju državu svog prebivališta ili boravišta;

⁴⁰ <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/kroatien/14481.pdf> (10.02.2020.)

⁴¹ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=40619#top> (10.02.2020.)

2. *Prisilne migracije* koje se javljaju kad ljudi bježe zbog straha ispred progona (pojedinačno ili masovno), zbog kršenja ljudskih prava te zbog okolnosti koje su prouzrokovane različitim konfliktima ili katastrofama;
3. *Nezakonite migracije* koje uključuju nedopuštene prelaskе granica te nedopušteni ulazak u drugu državu, odnosno boravak u njoj.

5.2. Uzroci migriranja mladih

Mladi u Hrvatskoj, u dobi između 19 i 29 godina, većinom ne razmišljaju o migraciji dok ne vide mogli li se snaći u svojoj zemlji, a među motivima za odlazak u inozemstvo ističu školovanje, stjecanje iskustava, osamostaljenje, i upoznavanje drugih kultura.⁴² Mladi koji bi eventualno željeli preseliti u inozemstvo, najčešće nemaju neki vremenski određeni rok do kada bi željeli i mogli preseliti. Danas se mladi itekako žele istaknuti u biznisu, žele živjeti u uređenoj zemlji, gdje će se njihov rad i zalaganje cijeliti na visokoj razini, te gdje će za svoj doprinos poduzeću biti dobro nagrađeni (plaćeni.) Nezadovoljni su načinom života u Hrvatskoj, politikom, svakodnevno čuju pozitivna iskustva svojih prijatelja koji su iselili iz Hrvatske i slično. Mladi imaju vrlo malo povjerenja u naše institucije te smatraju da u Hrvatskoj dolazi do rasta korupcije i da je politička podobnost ključ za uspjeh, a ne sposobnost i znanje. Preferirane zemlje za odlazak su: Njemačka, Velika Britanija, Irska, Austrija, Nizozemska i skandinavske zemlje.

Uzroke migriranja možemo pratiti kroz potisne i privlačne faktore zbog kojih pojedinci napuštaju ili ne napuštaju zemlju.

Potisni razlozi, odnosno razlozi zbog kojih dolazi do napuštanja zemlje su:

- nepovoljni uvjeti za osobni razvoj,
- nezaposlenost,
- nemogućnost pronalaska dobrog posla,
- diskriminacija,
- nezadovoljstvo,
- nestabilna politička situacija države,
- nemogućnost prilagodbe na strance u državi,
- neslaganje s vrijednosnim sustavom zajednice,

⁴² <https://lider.media/aktualno/istrazivanje-ekonomija-vise-nije-glavni-uzrok-iseljavanja-mladih-31438>
(11.02.2020.)

- korupcija u državi,
- zapošljavanje „preko veze“.

S druge strane, privlačni faktori za migraciju u druge zemlje mogu biti:

- bolje ekonomske prilike,
- veća mogućnost zarade,
- stabilniji i sigurniji život,
- mogućnost napredovanja,
- lakši pronalazak posla,
- život u uređenijoj zemlji,
- izgradnja karaktera i osamostaljenje,
- manji porezi i davanja državi.

Uzroci migracija također mogu biti:

1. Prirodni – epidemije, vremenske nepogode, katastrofe...
2. Društveni – ratovi, politička nestabilnost, vjerska netrepeljivost...
3. Ekonomski – glad, siromaštvo, težnja za boljim životom...⁴³

Mladi danas nerijetko ističu veliku želju i spremnost za odvajanje od svoje obitelji, te aktivno traže posao u inozemstvu. Najveći uzrok emigracija sve više je nezadovoljstvo pojedinaca životom u zemlji. Statistički podaci potvrđuju da se Republika Hrvatska trenutno suočava s emigracijskim valom uglavnom mladih pojedinaca u najproduktivnijoj životnoj dobi. Ujedno se javlja i problem oluje mozgova, mladi, školovani i proaktivni ljudi odlaze u inozemstvo tražiti bolje životne uvjete, bolje plaćeni posao, bolju mogućnost napredovanja. Iako je jedan od bitnih razloga za emigriranje nemogućnost pronalaska posla, nezaposlenost više nije ključan razlog odlaska – prema zadnjim istraživanjima čak je 60% iseljenih stanovnika Hrvatske prije odlaska u inozemstvo imalo posao.⁴⁴

Migracijski trendovi u Hrvatskoj se mogu pratiti kroz povijest hrvatskih migracija, s naglaskom da je posljednji val započeo raspadom Jugoslave (1991.) te traje još do dan danas. Prema službenim podacima Državnog zavoda za statistiku, recentni emigracijski val (2006.-2016.) je dosad odnio čak 164 073 stanovnika.⁴⁵ Govoreći o problemu emigracije u Republici

⁴³ <https://bs.wikipedia.org/wiki/Migracija> (11.02.2020.)

⁴⁴ <https://www.poslovni.hr/hrvatska/novi-trend-iseljavanja-iz-hrvatske-odlaze-oni-koji-vec-imaju-posao-335553> (11.02.2020.)

⁴⁵ <https://www.dzs.hr/> (11.02.2020.)

Hrvatskoj za koji se uočava da je započeo davno u prošlosti te i dalje ne prestaje, Hrvati koji žive u inozemstvu mogu se svrstati u tri kategorije: hrvatski emigranti, hrvatske manjine te Hrvati u Bosni i Hercegovini.⁴⁶ I mladi i stariji migranti najveću zainteresiranost izražavaju za zemlje zapadne Europe, koje su im bliske kulturološki, geografski, te o tih zemljama već imaju neka „saznanja“ (posredna ili neposredna) primjerice putem ostalih članova obitelji ili prijatelja, rodbine koji su živjeli ili žive u inozemstvu, preko Erasmus-a, ranijim posjetom te zemlje ili slično. Najviše ih privlači bolji životni standard, mogućnost razvoja i napredovanja, novi izgledi za zapošljavanje, briga za budućnost i mirovinu i dr.

Široko otvorena vrata Europske unije potaknula su domaće stanovništvo na odlazak u druge članice s osjetno višim plaćama kojima naši poslodavci u većini slučajeva nisu mogli ili htjeli konkurirati. Ostalo je dakle, tražiti radnike iz trećih zemalja, od regionalnog bazena do „egzotičnih“ zemalja. Svima je zapravo zajedničko to što su relativno niske plaće u Hrvatskoj (ako ih usporedimo u odnosu na europske) predstavljaju značajno veće prihode nego što bi ih zaradili kod kuće.⁴⁷ Aktualni problem u našoj zemlji je također i socijalni, odnosno mirovinski sustav. Danas uplata nema dovoljno, a isplate su previsoke s obzirom na uplaćena sredstva u fondove. Borimo se i problemom produljenja radnog vijeka te prijevremenih mirovina.

5.3. Migracijska kretanja stanovništva Republike Hrvatske s inozemstvom

Svaku migraciju možemo gledati s aspekta vanjske i unutarnje migracije. Osnovne sastavnice migracije stanovništva su imigracija (doseljavanje) i emigracija (iseljavanje). Imigracija predstavlja pozitivnu sastavnicu ukupnog kretanja stanovništva, dok emigracija predstavlja negativnu sastavnicu ukupnog kretanja stanovništva. Imigracija utječe na povećanje broja stanovništva, dok emigracija utječe na smanjenje broja stanovništva. Migracijski saldo pokazuje razliku između broja useljenih, odnosno broja iseljenih iz neke zemlje. Migracijski saldo je pozitivan ukoliko je broj imigriranih veći od broja emigriranih, odnosno negativan kada je broj emigriranih veći od broja imigriranih.

⁴⁶ čl.2., Zakon o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Hrvatske, NN, br. 124/11 16/12

⁴⁷ <https://www.poslovni.hr/kolumne/bit-i-ili-ne-bit-i-kupati-strancima-manjak-radnika-ili-popraviti-socijalne-neravnoteze-362226> (11.02.2020.)

5.3.1. Vanjska migracija

U 2018. godini u Republiku Hrvatsku iz inozemstva se doselilo 26 029 osoba, a u inozemstvo se odselilo 39 515 osoba. Saldo migracije stanovništva Republike Hrvatske s inozemstvom bio je negativan i iznosio je -13 486.⁴⁸

U 2018. godini iz inozemstva se doselilo 33,1% hrvatskih državljana i 66,9% stranaca, a odselilo se 92,2% hrvatskih državljana i 7,8% stranaca. Od ukupnog broja doseljenih osoba u Republiku Hrvatsku 39,8% osoba doselilo se iz Bosne i Hercegovine. Od ukupnog broja odseljenih osoba iz Republike Hrvatske najviše osoba odselilo se u Njemačku, čak 50,0%.⁴⁹

S obzirom na spolnu strukturu u ukupnom broju doseljenih osoba iz inozemstva veći je udio muškaraca, 74,6%. U ukupnom broju odseljenih osoba u inozemstvo također je veći udio muškaraca, 55,1%. Najveći broj odseljenih u inozemstvo bio je u dobi od 20 do 39 godina (45,5%).⁵⁰

U ukupnom broju doseljenih osoba iz inozemstva u Republiku Hrvatsku u 2018. godini najveći su imali udio Grad Zagreb 24,6% i Splitsko-dalmatinska županija (11,3%). Prema ukupnom broju odseljenih osoba iz Republike Hrvatske u inozemstvo na prvome mjestu je Grad Zagreb (16,6%), slijede Osječko-baranjska županija (9,2%), te Vukovarsko-srijemska županija (7,6%).⁵¹

Hrvatska je u proteklih deset godina od 2008. do 2018. izgubila 500.000 ljudi u radnom kontingentu, 200.000 prirodnim putem, znači starenjem stanovništva, odlaskom iz radnog kontingenta i slabijim priljevom djece u radni kontingent te oko 300.000 migracijom.⁵²

Kako bi se ljudi uključili u tržište rada i spriječili iseljavanje, velik značaj u takvome planu ima i Hrvatski zavod za zapošljavanje, koji je uključen u financiranje preko europskog socijalnog fonda.

⁴⁸ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm (12.02.2020.)

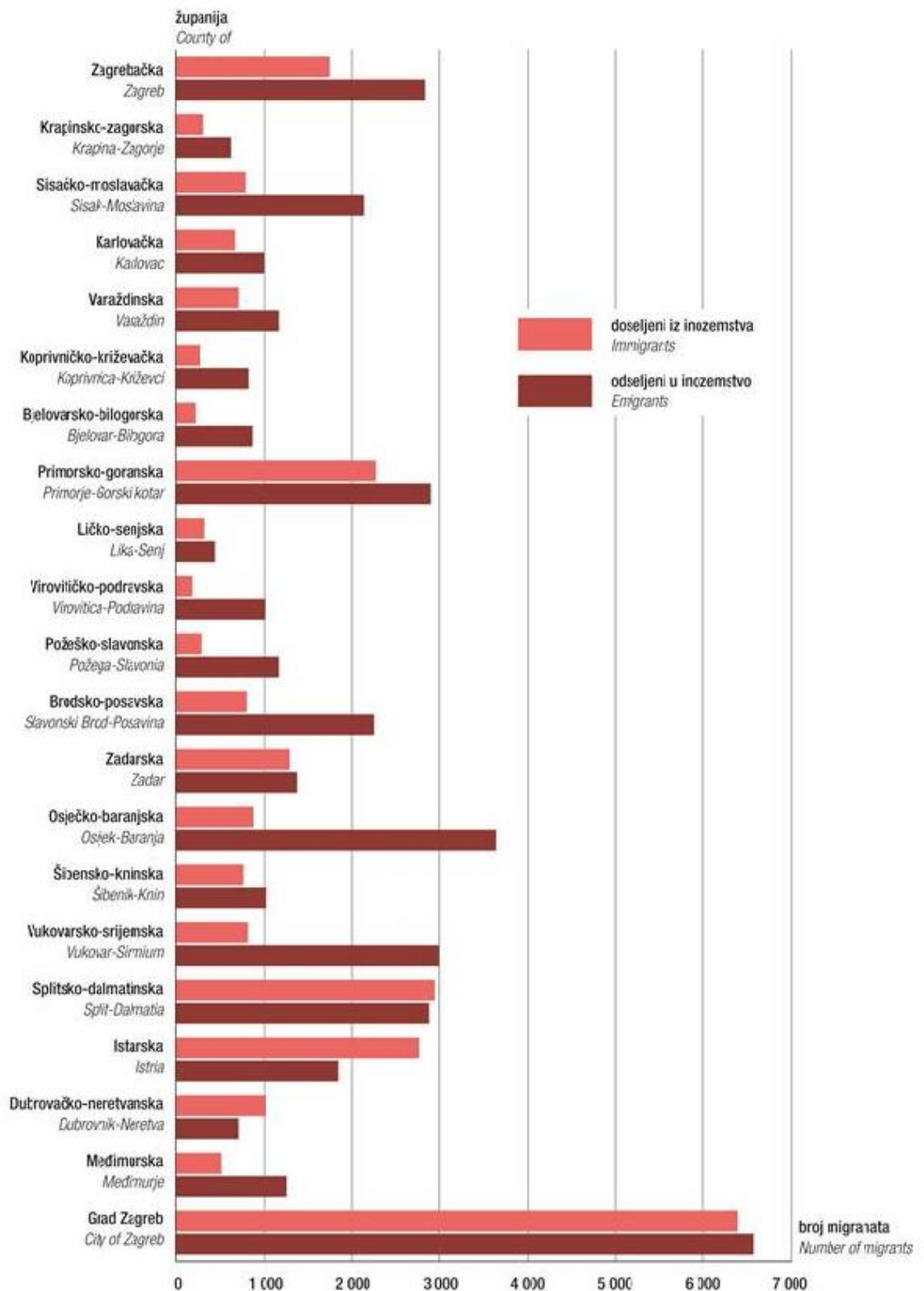
⁴⁹ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm (12.02.2020.)

⁵⁰ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm (12.02.2020.)

⁵¹ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm (12.02.2020.)

⁵² <https://www.poslovni.hr/hrvatska/iz-hrvatske-otislo-pola-milijuna-radnika-evo-tko-je-spreman-doci-i-raditi-361647> (12.02.2020.)

G-3. VANJSKA MIGRACIJA STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE U 2018. PO ŽUPANIJAMA
INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION OF REPUBLIC OF CROATIA, BY COUNTIES, 2018



Slika 7. Vanjska migracija stanovništva RH

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm

5.3.2. Unutarnja migracija

U 2018. godini mjesto stanovanja unutar Republike Hrvatske promijenile su 71 703 osobe. Najveći broj preseljenog stanovništva unutar Republike Hrvatske bio je u dobi od 20 do 39 godina (45,5%). Udio žena u ukupnom broju preseljenih bio je 54,8%. Od ukupnog broja preseljenog stanovništva u 2018. godini najviše osoba preselilo se između županija (42,4%), između gradova/općina iste županije selilo se 37,8% osoba, a između naselja istoga grada/općine selilo se 19,8% osoba.⁵³

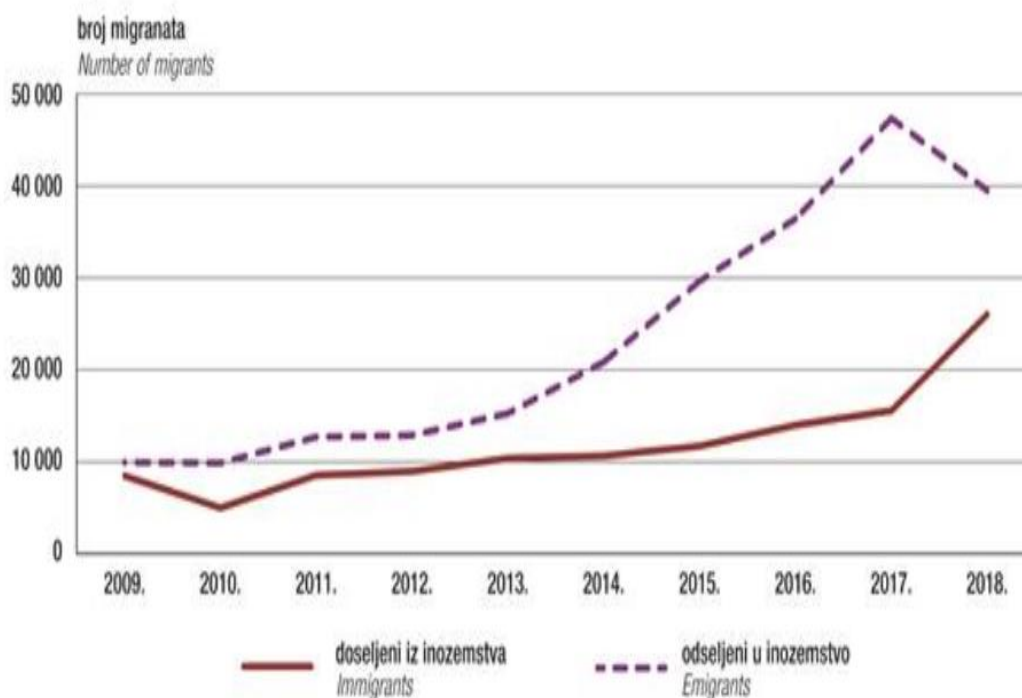
Migracije stanovništva između gradova/općina iste županije u 2018. godini bile su najveće u Splitsko-dalmatinskoj županiji i u Primorsko-goranskoj županiji. Najveću međužupanijsku migraciju stanovništva imali su Grad Zagreb i Zagrebačka županija.

Najveći pozitivan saldo ukupne migracije stanovništva u 2018. godini (razlika između ukupnog broja doseljenih iz druge županije i inozemstva te ukupnog broja odseljenih u drugu županiju i inozemstvo) imao je Grad Zagreb (3242 osobe). Najveći negativan saldo ukupne migracije stanovništva imale su Osječko-baranjska županija (-3542 osobe) i Vukovarsko-srijemska županija (-3101 osoba).⁵⁴

⁵³ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm (12.02.2020.)

⁵⁴ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm (12.02.2020.)

G-1. SALDO MIGRACIJE STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE S INOZEMSTVOM OD 2009. DO 2018.
NET MIGRATION OF POPULATION OF REPUBLIC OF CROATIA WITH FOREIGN COUNTRIES, 2009 – 2018



Slika 8. Saldo migracije stanovništva RH s inozemstvom 2009.-2018.

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm

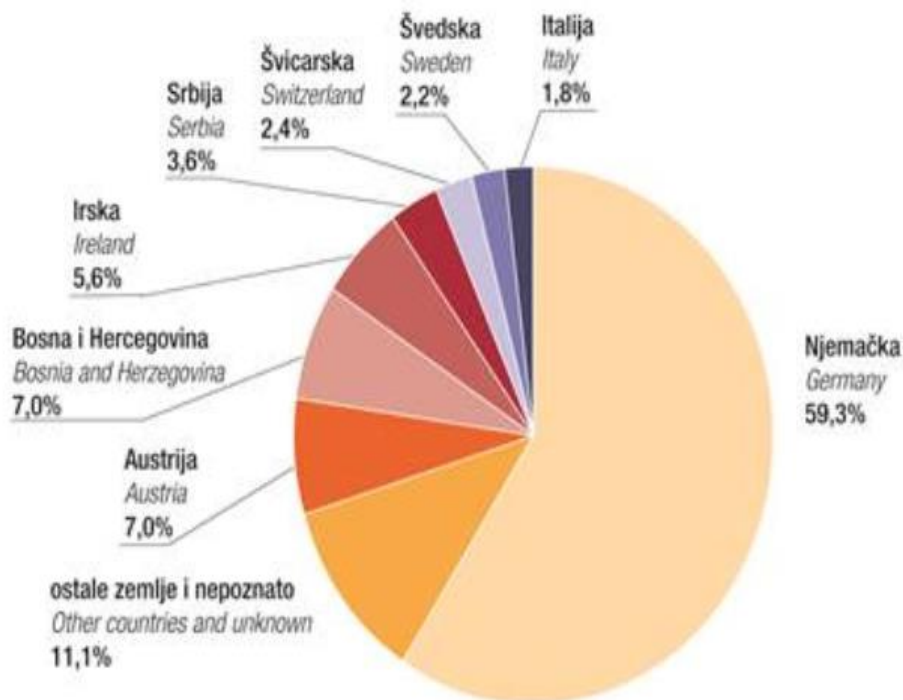
Obzirom da za prethodnu 2019. godinu, još uvijek nisu objavljeni podaci ukupnog broja odseljenih i doseljenih stanovnika, prikazan je grafikon salda migracija stanovništva od 2009. godine do 2018. godine, koji je objavljen na stranicama Državnog zavoda za statistiku.

Ukoliko uzmemo u obzir broj doseljenih iz inozemstva, primjetno je da u 2018. godini taj broj izrazito odskoče od prethodnih godina, te u 2018. iznosi otprilike 27 000 osoba. Najniži broj doseljenih bio je u 2010. godini, tek oko 5500 osoba. Od 2010. godine pa do 2017. godine broj doseljenih iz inozemstva lagano je rastao, te je svoj vrhunac postigao u 2018. godini velikom ekspanzijom. Uzmemo li u obzir 2009. i 2010. godinu, broj doseljenih u 2009. godini bio je znatno viši te je iznosio skoro 10 000, dok se u 2010. godini taj broj smanjio na 5500 osoba.

Što se pak tiče broja odseljenih osoba u inozemstvo, RH svoj vrhunac postiže u 2017. godini sa čak 47 000 osoba. U 2018. godini broj odseljenih osoba u inozemstvo iznosi 39 515, što znači da se broj odseljenih u odnosu na prethodnu godinu smanjio, te je postigao skoro istu razinu kao 2016. godine, gdje je broj odseljenih osoba iznosio 36 000.

Od 2009. godine pa do 2017. godine broj odseljenih je svake godine lagano rastao, uz manje oscilacije, te je nakon svog najvećeg vrhunca 2017. godine pao za cca 7500 osoba u 2018. godini.

G-2. HRVATSKI DRŽAVLJANI ODSSELJENI U INOZEMSTVO U 2018. PREMA ZEMLJI ODSSELJENJA
CROATIAN CITIZENS EMIGRATED ABROAD, BY COUNTRY OF NEXT RESIDENCE, 2018



Slika 9. Hrvatski državljani odseljeni u inozemstvo u 2018. godini

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm

Kada uzmemo u obzir zemlje u koje hrvatski državljani najčešće odseljavaju, najveći značaj ima Njemačka sa čak 59,3%. Prema istraživanju „Iseljavanje Hrvata u Njemačku – EU migracijski val“ vođeno dr. Tadijem Jurić s Odjela za povijest Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu zadovoljstvo novim životom u Njemačkoj iskazalo je čak 79% ispitanika, dok je svega 3% reklo da nisu zadovoljni. 73% ispitanih je zadovoljno njemačkom plaćom, dok je nezadovoljnih 5%. Jurić navodi da bi, prema iskustvu života u Njemačkoj, mogao zaključiti kako bi i Hrvatska bila prosperitetna kada bi se u njoj radilo koliko i u Njemačkoj.⁵⁵ Iznenađuje podatak da je 60% iseljenih prije odlaska u Njemačku imalo posao.

⁵⁵ <https://www.glas-koncila.hr/dr-tado-juric-znanstveno-o-odlasku-hrvata-u-potrazi-za-poslom-val-iseljavanja-zapravo-je-osveta-i-kazna-politicarima/> (12.02.2020.)

Među njima su zapravo i brojni stručnjaci koji u Hrvatskoj nisu dobili priliku za napredovanje ili usavršavanje. Mnogi naglašavaju da su u Njemačkoj rasterećeniji⁵⁶.

Ljudi iseljavaju u želji i nadi da će negdje drugdje moći napredovati, bolje živjeti, imati veću kupovnu i platežnu moć. Prema grafikonu u najvećem postotku prikazana je upravo Njemačka. Ujedno na drugom mjestu mogla bi se analizirati Austrija, upravo zbog blizine i također zbog dobrih ekonomskih uvjeta. Nadalje tu je Bosna i Hercegovina, Irska, Srbija, Švicarska, Švedska i na zadnjem mjestu Italija.

5.4. Problematika iseljavanja

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju otvorila su se nova tržišta te su na taj način stvorene i nove opcije i mogućnosti za odlazak u druge zemlje, iako država neprestano apelira na mlade da pokušaju raditi i ostati u Hrvatskoj. Država potiče studente da budu poduzetni, da šalju svoje poslovne planove, ideje i projekte, te da na taj način pokušaju doći do nekakvog početničkog kapitala. Na mladima svijet ostaje, pa bi tako upravo mladi trebali ostati ovdje, raditi ovdje i osnovati svoje obitelji ovdje.

Približavanje plaća onima na Zapadu te jačanje institucija glavni su faktori koji mogu primjetnije smanjiti odlazak stanovništva na rad u inozemstvo.⁵⁷ Hrvatska je imala jednu od najdužih recesija u Europi, trajala je šest godina. Istovremeno i nakon početka oporavka, dinamika rasta ostala je nedovoljna da rezultira približavanje Hrvatske prosjeku gospodarskog razvoja EU.⁵⁸

Najčešći motivi migracija visoko obrazovanih građana određene države su slabo institucionalno okruženje, negativna očekivanja glede budućnosti, nekvalitetno obrazovanje, nezadovoljstvo politikom države, buduće pozitivne prilike sadašnjih i budućih naraštaja. S druge strane, glavni motiv migriranja nižih vještina i nižeg obrazovanja svakako su visina primanja te socijalne povlastice.

Kod Hrvatske problem iseljavanja nije posljedica samo trenutnih gospodarskih trendova, već visoka percepcija korupcije i nepotizma, neefikasne državne institucije, velik značaj države u

⁵⁶ <https://www.poslovni.hr/hrvatska/novi-trend-iseljavanja-iz-hrvatske-odlaze-oni-koji-vec-imaju-posao-335553> (23.02.2020.)

⁵⁷ <https://www.poslovni.hr/hrvatska/treci-smo-u-eu-po-broju-radnika-koji-zarauju-vani-352118> (23.02.2020.)

⁵⁸ <https://www.poslovni.hr/hrvatska/treci-smo-u-eu-po-broju-radnika-koji-zarauju-vani-352118> (23.02.2020.)

ukupnim gospodarskim kretanjima te slaba transparentnost u javnom sektoru, što dodatno potiče mlade da odu.⁵⁹

Kada pogledamo malo šire okvire razloga iseljavanja mladih u Hrvatskoj, javlja se problem i stambenog zbrinjavanja. U Hrvatskoj još ne postoji uređeno tržište najma, već mladi moraju svoje stambeno pitanje riješiti isključivo kroz višegodišnje zaduživanje.

Iako nerijetko susrećemo tezu: „visoko obrazovanima je najlakše otići van“ istraživanje pokazuje da to baš i nije tako, posebice u slučaju novih članica kojima pripada i Hrvatska. Dok je na toj ljestvici vodeća Francuska, gdje više od 60% iseljenih čini fakultetski obrazovano stanovništvo, Hrvatska je s 20% pri dnu, ispred Portugala i Rumunjske, a iza Bugarske.⁶⁰ Dolazimo do zaključka da veliku većinu iseljenih osoba iz Hrvatske ipak čini niže obrazovano stanovništvo.

Hrvatski iseljenici smatraju da u Hrvatskoj nisu institucionalizirane vrijednosti radne etike i uopće poštenja, te smatraju da se hrvatsko društvo moralno slomilo.⁶¹ Hrvati iseljavaju zbog nepravde, a ne zbog siromaštva, zbog korumpiranog društva, jer smatraju da se u našoj državi poštenje i rad ne isplati. Smatraju da država ne sankcionira neispravno ponašanje, navode problem pravosuđa i njihovog djelovanja, te isto tako i medija koji nam sami stavljaju apel „nek se spašava tko se može.“

Ujedno, javlja se problem transfera novca zarađenih od strane naših državljana u tuđoj zemlji. Novac koji iseljeni građani šalju rodbini u Hrvatskoj čine daleko veliki dio hrvatskog BDP-a. Hrvatska je ostvarila suficit na tekućem računu platne bilance upravo zbog doznaka iz inozemstva. Osobe koje žive u inozemstvu šalju novac članovima obitelji u Hrvatskoj što ima pozitivne učinke na tekući BDP kroz porast potrošnje, odnosno na financiranje državnog proračuna kroz prihode od PDV-a. No, u oba slučaja doprinos bi bio znatno veći da se njihovi ukupni dohoci stječu u Hrvatskoj kroz rad za poslodavca ili od samostalne poslovne aktivnosti.

⁵⁹ <https://www.poslovni.hr/hrvatska/treci-smo-u-eu-po-broju-radnika-koji-zarauju-vani-352118> (23.02.2020.)

⁶⁰ <https://www.poslovni.hr/hrvatska/treci-smo-u-eu-po-broju-radnika-koji-zarauju-vani-352118> (23.02.2020.)

⁶¹ <https://www.poslovni.hr/hrvatska/zasto-se-hrvati-iseljavaju-u-njemacku-novo-istrazivanje-otkriva-iznenajuce-razloge-351644> (23.02.2020.)

Nepovoljni učinci iseljavanja odražavaju se na financiranje zdravstvenog sustava i prvog mirovinskog stupa iz kojeg se isplaćuju mirovine postojećim umirovljenicima.⁶²

Kako državu napuštaju najčešće mladi ljudi, dolazi do gubitka ljudskog kapitala ne samo kratkoročno gledano, već i za buduća desetljeća. Ovakav problem rješava se dugoročno i jako sporo.

Velika većina iseljenika je odlaskom u inozemstvo povećala vrijednost vlastitog ljudskog kapitala mjereno kroz visinu tekućih i budućih primitaka.

Ljudi za vrijeme radnog vijeka, mladosti i pod vodstvom vlastite motivacije odlaze raditi u inozemstvo nadajući se i pokušavajući zaraditi što više, te na taj način osiguravaju vrijednost svoje inozemne mirovine.

Država se treba aktivirati u pogledu na ovakav dinamičan svijet u kakvom živimo. Slobodno kretanje radne snage u EU je dvosmjerna cesta. S ubrzanjem gospodarskog rasta u Hrvatskoj povećava se potražnja za radnicima, zaposlenost raste. U slučaju nedostatka radnika, plaće rastu, a s time i motiv za aktivaciju radno neaktivnog stanovništva.

Država se može zabraniti ljudima da odlaze raditi u inozemstvo, ali može i mora raditi na tome da rad i život u Hrvatskoj bude bolji i povoljniji, te stvoriti uvjete za bolje plaćena radna mjesta.

⁶² <https://www.poslovni.hr/hrvatska/broj-nezaposlenih-u-hrvatskoj-pada-na-rekordno-niske-razine-ali-to-je-jakolosa-vijest-4213958> (24.02.2020.)

6. ANALIZA NOVIH POTHVATA U RH I ISELJAVANJA IZ RH

Republika Hrvatska je dana 01. srpnja 2013. godine postala punopravna članica Europske unije. Hrvatski su državljani pristupanjem RH EU postali građani Europske unije te time uživaju sva prava i slobode propisane i zaštićene na razini EU. Jedna od najvažnijih i najjačih sloboda jest slobodno kretanje radnika unutar Europske unije.

„Sloboda kretanja radnika obuhvaća pravo radnika na kretanje i boravište, pravo članova obitelji na ulazak u zemlju i boravište, pravo na rad u drugoj državi članici i pravo na to da se prema njima odnosi jednako kao i prema državljanima te države.“⁶³

Glavni cilj ovakve otvorenosti zemalja članica prema radnicima drugih zemalja članica je zapravo poticanje mobilnosti radne snage između država članica EU.

Svaki državljanin države članice ima pravo tražiti posao u drugoj državi članici u skladu s važećim propisima koji se primjenjuju na domaće radnike. Države članice ne smiju primjenjivati nikakve diskriminirajuće prakse, primjerice nuditi samo svojim državljanima ili zahtijevati znanje jezika koje nadilazi razumne zahtjeve i ono što je nužno za dotični posao.⁶⁴

Danas su kretanja izbjeglica i migracije u središtu globalne pozornosti. Europa se u posljednjih godina suočava s najvećim migracijskim izazovom od kraja Drugog svjetskog rata. I nekada su ljudi masovno odlazili iz Hrvatske, tražeći bolji posao, više plaćeni posao, samo što je razlika danas i nekad da su prije odlazili niskoobrazovani radnici koji su tražili posao primjerice u njemačkoj industriji, a sada odlaze visokoobrazovani, primjerice liječnici, a takav odljev kapitala je itekako značajan i ustrašiv za Hrvatsku. Posebno je zabrinjavajuće što stanovništvo ne uspijevaju zadržati niti veliki gradovi. Demografi strahuju od sve više u potpunosti napuštenih prostora. Takvi primjeri su općine poput Cviljana i Ervenika u Šibensko-kninskoj županiji koje su u pet godina izgubile 39,3%, odnosno 37,8% stanovništva, što de facto znači da je ovo područje u pet godina napustio svaki treći stanovnik.⁶⁵

Iseljavanje ljudi iz Hrvatske nije ništa novo, no zabrinjavajuće je to što su mnogi koji danas odlaze upravo visokoobrazovani ljudi koji se nemaju namjeru vratiti, osim na ljetovanje. Unazad četrdesetak godina, iseljenici su imali viziju otići raditi u inozemstvo, te se vratiti s velikom ušteđevinom, no danas su takvi primjeri sve rjeđi.

⁶³ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/41/slobodno-kretanje-radnika> (26.02.2020.)

⁶⁴ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/41/slobodno-kretanje-radnika> (26.02.2020.)

⁶⁵ <https://www.poslovni.hr/hrvatska/svake-godine-regiju-napuste-stotine-tisuca-ljudi-evo-gdje-je-hrvatska-361539> (26.02.2020.)

Ovaj problem ima ozbiljne posljedice, jer upravo ljudi u 20.-im godinama odlaze, ljudi koji bi trebali uplaćivati u mirovinski fond te uskoro osnovati obitelj i pridonositi demografskoj obnovi Hrvatske.

Rezultati izvještaja Svjetske banke „Migracije i odljev mozgova u Europi i centralnoj Aziji“ iz prošle godine, pokazali su da nakon Malte, najveću stopu emigracije u Europskoj uniji ima upravo Hrvatska, 21,9% stanovništva, što znači da više od petine njenog stanovništva živi u inozemstvu.⁶⁶

Smanjenje broja radne snage u budućnosti moglo bi biti još snažnije, te bi to značilo da će radna populacija morati podržavati više no dvostruko veći broj starijih osoba nego što to trenutno čini.

Ti demografski izazovi mogli bi značajno usporiti gospodarski rast. Smanjenje ponude rada i niža produktivnost starijih radnika, zajedno s većim pritiskom na javne financije, mogli bi zemlje stajati oko 1% BDP-a godišnje.

6.1. Iseljavanje zbog financijskih problema

Ukoliko razmotrimo financijsku sliku „mladih“ parova u Hrvatskoj, dolazimo do pitanja: „Koliko mladih parova si danas može priuštiti osnivanje obitelji?“ Odgovor na ovo pitanje je: ne mnogo njih! Hrvatska, nažalost, ne nudi mladima dovoljno kvalitetnih poslova u kojima bi oni mogli osigurati svoju financijsku stabilnost, te na kojim poslovima bi se mogli istaknuti, te na koncu i napredovati. Pod pojmom „kvalitetan posao“ smatra se posao koji je pristojno plaćen, siguran, stabilan, s razumnim brojem slobodnih dana, s mogućnostima napredovanja. U Hrvatskoj ne samo da nedostaje broj radnih mjesta, nego i kvaliteta istih. Postavlja se pitanje zašto iz Hrvatske odlaze i ljudi koji imaju posao? Ljudi uvijek teže boljim uvjetima, jer vani mogu raditi isti posao, ali za veću plaću. Iako, ekonomska situacija nije jedini uzrok masovne ogorčenosti mladih, već i rasprostranjena korupcija, urušavanje društvenih vrijednosti, nepoštivanje ljudskih prava i općenito osjećaj nepravde u društvu. Kvalitetni poslovi stvaraju se u proizvodnim sektorima koji primjenjuju najnovije tehnologije. Takvi sektori su izrazito skupi i zahtijevaju ulaganje u obrazovni sustav. Hrvatska ne bi trebala imati za cilj iseljavanje mladih, cilj bi trebao biti izgraditi Hrvatsku iz koje se mladi, ali i stariji ne bi željeli iseliti.

⁶⁶ <https://www.poslovni.hr/hrvatska/svake-godine-regiju-napuste-stotine-tisuca-ljudi-evo-gdje-je-hrvatska-361539> (26.02.2020.)

Po mišljenju mnogih, politika je ušla u sve grane hrvatskog društva. To je i ujedno jedan od glavnih razloga zašto ljudi odlaze iz Hrvatske, nepovjerenje u vrijednosni sustav društva. Iseljavanje osoba iz Hrvatske nije toliko ni nemogućnost pronalaska posla u struci, obzirom da RH ne raspolaže velikim brojem visookobrazovanih – npr. prema podacima Ministarstva znanosti i obrazovanja u 2017. godini je u Upisnik znanstvenika upisano 23.449 osoba s aktivnim statusom.⁶⁷ Razlog iseljavanja je, kao što je prethodno predstavljeno, nemogućnost napredovanja u struci, nedovoljno plaćeni posao, neplaćeni prekovremeni rad, nedostatak okruženja za daljnje razvijanje...

EUROSTAT predviđa da će Hrvatska 2080. godine imati 3.280.000 stanovnika.⁶⁸ Ovakvi podaci su stravični, te zbog toga bi država trebala reagirati, ali odmah. Ovakvi podaci ukazuju na ozbiljne promjene u gospodarstvu, ali i društvu.

Emigraciju možemo sagledati na dva načina:

1. Emigracija je mjera neuspjeha države koja pojedincu nije ostvarila dovoljno alternativa i sigurnosti da društvo zadrži u svojoj zemlji,
2. Emigracija se može promatrati kao mjera potencijalnog uspjeha pojedinca koji se odvažio i potražio bolje uvjete negdje drugdje.

Svako proširenje EU stvara potencijalnu opasnost za opstanak integriranog europskog sustava i tržišta rafa, ali s druge strane stvara i mogućnost priljeva nove radne snage iz novih zemalja članica. Stoga EU i potiče mobilnost radnika između država članica, jer na taj način doprinosi raznolikosti unutar EU, stvaranju više radnih mjesta, potiče zaposlenost, ima u krajnjoj točki pozitivan učinak na gospodarstvo.

Ukoliko malo dublje razmotrimo problem emigracije možemo zaključiti da je veliki val emigracije nakon ulasku u Europsku uniju itekako oslabio hrvatsko gospodarstvo, jer su upravo ljudi ključ razvoja, a sada ti ljudi šalju novac natrag na način da pomažu roditeljima, djeci, štede u Hrvatskoj, ulažu u Hrvatskoj i slično.

Takav devizni priljev stvara privid na neki način devizne zarade, a zapravo je riječ o plodu neuspjeha u nastojanjima da ljudi zarade u zemlji u kojoj su rođeni.

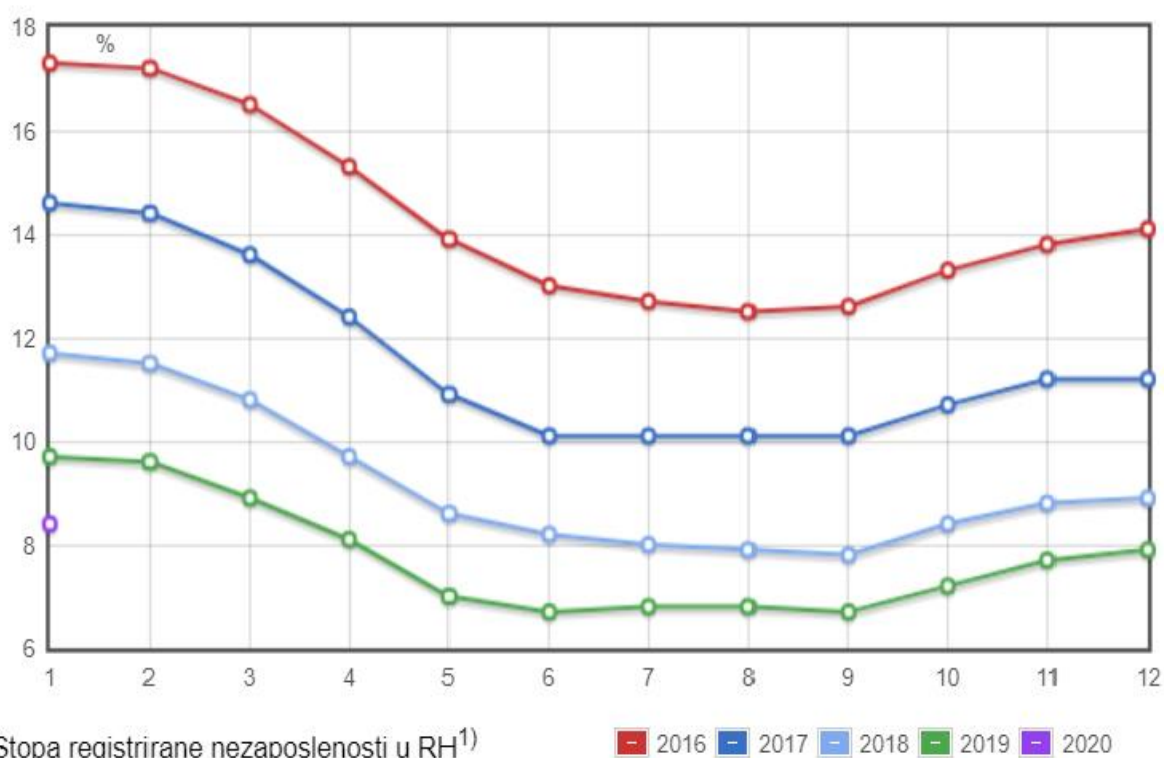
⁶⁷ <https://www.srednja.hr/zbornica/donosimo-podatke-broju-znanstvenika-hrvatskoj-pogledajte-zasto-brojke-variraju/> (26.02.2020.)

⁶⁸ <https://www.vecernji.hr/vijesti/iseljavanje-mladih-samo-je-simptom-problema-1320376> (26.02.2020.)

Međutim, novčane doznake bi mogle i negativno utjecati na tržište rada tako što pružajući financijsku sigurnost primateljima novčanih sredstava demotiviraju iste za pronalaženje posla u zemlji.⁶⁹

6.2. Stope nezaposlenosti kao uzrok migracija

Još jedan naizgled pozitivan učinak iseljavanja je smanjenje opće stope nezaposlenosti. Uključujući činjenicu da u RH od pristupanja EU migracijski trend sve više raste, prema dolje navedenom grafu može se uočiti kako obrnuto proporcionalno raste broj hrvatskih emigranata, tako opća stopa nezaposlenosti pada.



Stopa registrirane nezaposlenosti u RH¹⁾

2016 2017 2018 2019 2020

Slika 10. Stopa registrirane nezaposlenosti u RH

Izvor: <https://www.dzs.hr/> (26.02.2020.)

Iz grafa se jasno može očitati kako stopa nezaposlenosti od 2016. godine svake godine pada, pa je prošle godine u 12. mjesecu ona iznosila 7,9%, dok je u prvom mjesecu ove godine stopa nezaposlenosti iznosila 8,4%.

⁶⁹ <https://statistika.hzz.hr/statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> (26.02.2020.)

Kada uspoređujemo ovakve podatke, svakako u obzir trebamo uzeti i broj nezaposlenih u navedenim godinama. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, broj nezaposlenih u 2013. godini kada je Hrvatska pristupila Europskoj uniji, iznosio je 345.112, 2016. godine 241.860, dok je 2019. godine broj nezaposlenih iznosio 128.650.⁷⁰

Iz navedenih podataka Hrvatskog zavoda za zapošljavanje možemo zaključiti kako se broj nezaposlenih u navedenih šest godina smanjivao, te naravno, treba uzeti u obzir i učinke globalne ekonomske krize, koji su u Republici Hrvatskoj vidljivi još od 2009. godine.

Spol	Muškarci	Žene	Ukupno
Godina			
▶ 2004	129,029	180,846	309,875
▶ 2005	127,944	180,795	308,739
▶ 2006	116,519	175,097	291,616
▶ 2007	102,482	161,964	264,446
▶ 2008	89,541	147,200	236,741
▶ 2009	107,115	156,059	263,174
▶ 2010	136,806	165,619	302,425
▶ 2011	141,409	163,924	305,333
▶ 2012	152,079	172,244	324,323
▶ 2013	163,070	182,042	345,112
▶ 2014	153,484	174,702	328,187
▶ 2015	130,698	155,208	285,906
▶ 2016	107,947	133,913	241,860
▶ 2017	83,145	110,823	193,967
▶ 2018	66,402	87,139	153,542
▶ 2019	57,125	71,525	128,650
▶ 2020	63,364	76,560	139,924

Slika 11. Registrirana nezaposlenost 2004.-2020.

Izvor: <https://statistika.hzz.hr/statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> (27.02.2020.)

⁷⁰ <https://statistika.hzz.hr/statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> (27.02.2020.)

Prema gore navedenoj tabeli, možemo primijetiti kako je najviša stopa nezaposlenosti od 2004. godine, pa sve do danas bila u 2013. godini, čak 345.112 nezaposlenih osoba. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, dakle nakon 2013. godine, prema podacima svake godine registrirana nezaposlenost pada. Valja napomenuti da se podatak naveden za 2020. godinu odnosi isključivo za analizirani mjesec siječanj, pa je ta vrijednost neusporediva sa ostalim godinama, jer se podaci za ostale godine odnose na ukupan broj u toj godini, dakle od mjeseca siječnja do prosinca.

Također tablica prikazuje da je baš svake godine, dakle od 2004. pa sve do 01/2020. godine broj žena mnogo veći nego broj nezaposlenih muškaraca. Suvremeno iseljavanje iz Hrvatske znatno je izmijenjen, jer su nekada na privremeni rad u inozemstvo odlazili samo očevi, dok je ostatak obitelj ostao u Hrvatskoj. Danas se iseljava cijela obitelj, žene se također bore za dobar posao, a dobre poslovne prilike za žene u Hrvatskoj su relativno male. Danas se iseljava kompletna obitelj, u najboljoj reproduktivnoj dobi, što ima direktne posljedice na demografski razvoj Hrvatske. Povećava se udio starijeg stanovništva i smanjuje udio radno sposobnog stanovništva.⁷¹

Obzirom da podaci za 2019. godinu još nisu dostupni na stranicama Državnog zavoda za statistiku, proanalizirati ćemo podatke vezane uz 2018. godinu, a koji se odnose na ukupnu migraciju te godine, odnosno ukupno doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2018. godini po županijama.

Kao što je jasno iskazano u tablici, u 2018. godini saldo migracije iznosi -13 486. Ukupno doseljenih osoba iz inozemstva bilo je 26 029, dok je broj odseljenih iz Hrvatske u inozemstvo iznosio 39 515.

⁷¹ <https://lupiga.com/vijesti/hrvatska-buducnost-za-ocekivati-je-da-ce-otici-oni-najbolji?page=2> (27.02.2020.)

III. UKUPNA MIGRACIJA U 2018.
TOTAL MIGRATION IN 2018

1. UKUPNO DOSELJENO I ODESELJENO STANOVNIŠTVO U 2018. PO ŽUPANIJAMA
TOTAL NUMBER OF IMMIGRANTS AND EMIGRANTS, BY COUNTIES, 2018

Županija County of	Doseljeni Immigrants			Odseljeni Emigrants			Saldo ukupne migracije Total net migration	Saldo migracije među županijama Net migration between counties	Saldo migracije s inozemstvom Net migration with foreign countries
	ukupno Total	iz druge županije From another county	iz inozemstva From abroad	ukupno Total	u drugu županiju Into another county	u inozemstvo Abroad			
Republika Hrvatska Republic of Croatia	.1)	30 384	26 029	.1)	30 384	39 515	.1)	0	-13 486
Zagrebačka Zagreb	5 519	3 778	1 741	5 938	3 110	2 828	- 419	668	-1 087
Krapinsko-zagorska Krapina-Zagorje	1 154	840	314	1 421	802	619	- 267	38	- 305
Sisačko-moslavačka Sisak-Moslavina	1 756	961	795	3 681	1 551	2 130	-1 925	-590	-1 335
Karlovačka Karlovac	1 463	783	680	1 779	785	994	- 316	-2	- 314
Varaždinska Varaždin	1 600	882	718	1 966	794	1 172	- 366	88	- 454
Koprivničko-križevačka Koprivnica-Križevci	803	532	271	1 641	814	827	- 838	-282	- 556
Bjelovarsko-bilogorska Bjelovar-Bilogora	973	756	217	1 961	1 092	869	- 988	-336	- 652
Primorsko-goranska Primorje-Gorski kotar	4 256	1 978	2 278	4 637	1 747	2 890	- 381	231	- 612
Ličko-senjska Lika-Senj	751	423	328	882	439	443	- 131	-16	- 115
Virovitičko-podravska Virovitica-Podravina	597	417	180	1 818	809	1 009	-1 221	-392	- 829
Požeško-slavonska Požega-Slavonia	729	430	299	1 993	821	1 172	-1 264	-391	- 873
Brodsko-posavska Slavonski Brod-Posavina	1 404	597	807	3 642	1 384	2 258	-2 238	-787	-1 451
Zadarska Zadar	2 632	1 343	1 289	2 456	1 086	1 370	176	257	- 81
Osječko-baranjska Osijek-Baranja	2 175	1 296	879	5 717	2 082	3 635	-3 542	-786	-2 756
Šibensko-kninska Šibenik-Knin	1 546	776	770	1 932	899	1 033	- 386	-123	- 263
Vukovarsko-srijemska Vukovar-Sirmium	1 474	654	820	4 575	1 574	3 001	-3 101	-920	-2 181
Splitsko-dalmatinska Split-Dalmatia	4 623	1 671	2 952	4 882	2 010	2 872	- 259	-339	80
Istarska Istria	4 247	1 482	2 765	2 848	996	1 852	1 399	486	913
Dubrovačko-neretvanska Dubrovnik-Neretva	1 807	791	1 016	1 578	862	716	229	-71	300
Međimurska Međimurje	900	388	512	1 790	534	1 256	- 890	-146	- 744
Grad Zagreb City of Zagreb	16 004	9 606	6 398	12 762	6 193	6 569	3 242	3 413	- 171

Slika 12. Ukupna migracija 2018.-e godine

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm (27.02.2020.)

Prema broju doseljenih po županijama RH, daleko vodeća županija u kojoj je broj doseljenih iz inozemstva najveći je Grad Zagreb sa čak 6 398 osoba. Druga županija po redu sa najvećim brojem doseljenika je Splitsko-dalmatinska županija sa 2 957 osoba, te odmah nakon nje slijedi Istarska županija. Statistički podaci govore da se ljudi doseljavaju u županije koje su najrazvijenije, koji su turistički ambiciozne, te u one županije gdje je „jaka sezona“ te gdje će doseljenici najprije pronaći posao s obzirom na otvorena slobodna radna mjesta. Promatrajući broj odseljenih iz Hrvatske u inozemstvo, opet je vodeća županija Grad Zagreb sa 6 569 stanovnika. Što se tiče broja odseljenih, druga po redu županija je Osječko-baranjska sa 3 635 stanovnika, te je slijedi Vukovarsko-srijemska sa 3 001 osoba.

Useljavanju u Hrvatsku rijetko se pridodaje važnost, osim ako se ne radi o useljavanju jeftine radne snage, koja nam, nedvojbeno, počinje dolaziti iz svih krajeva svijeta, ili pak se govori o izbjeglicama iz svjetskih političkih žarišta. Za očekivati je, u budućnosti, da će veći broj useljavanja stanovništva iz zemalja Bliskog istoka i Afrike, koji su nam kulturno i jezično različiti, što podrazumijeva jako integrativne mjere, kako od Hrvatske, tako i od samih migranata koji bi se trebali prilagoditi vrijednostima i zakonima države u koju dolaze.⁷² Društvena situacija i migracije se iz dana u dan mijenjaju, stoga bi trebali strogo i rapidno pratiti takav ritam te pronaći najbolja rješenja za rješavanje tog problema. Hrvatska se, ne prateći ovakve procese, dovela u poziciju da donosi brza i kratkoročna rješenja, što zapravo nije najbolji način za rješavanje problema.

Useljavanje u Hrvatsku uglavnom otpada na radne migracije. Hrvatska je poput drugih europskih država suočena s nedostatkom radne snage, uslijed velikog iseljavanja, te se iz godine u godinu povećava kvota za useljavanje stranaca. Mali je broj izbjeglica koji su zatražili azil u Hrvatskoj. Radi se o izbjeglicama iz Afganistana, Irana i Sirije.⁷³

6.3. Problem niskih mirovina u RH

Analitičari smatraju da je najveća prijetnja sustavu iseljavanje stanovništva. S druge strane, Hrvatska ima sve manje mladih ljudi koji će moći osigurati zdravstvenu skrb za sve više starih ljudi. Poteškoće uzrokovane iseljavanjem se neće osjetiti u narednim godinama, ali zasigurno hoće u dužem roku. Ekonomska kriza više nego ikada je pokazala da treba svaki preuzeti u svoje ruke u vezi mirovine, i ne očekivati da će država(e) učiniti stvar lakom i jednostavnom.

⁷² <https://lupiga.com/vijesti/hrvatska-buducnost-za-ocekivati-je-da-ce-otici-oni-najbolji?page=2> (27.02.2020.)

⁷³ <https://lupiga.com/vijesti/hrvatska-buducnost-za-ocekivati-je-da-ce-otici-oni-najbolji?page=2> (27.02.2020.)

Jesu li Hrvati stvarno svjesni što ih čeka u mirovini ili su već odavno odustali od državnih mirovina i preuzeli stvar u svoje ruke?

Ako se ništa ne promijeni, udio mirovina u prosječnoj plaći ubuduće će biti još manji nego sada. Buduće smanjenje obveza proračuna za isplate mirovine dogoditi će se i zbog postojanja drugog stupa koji će preuzeti obvezu isplate dijela mirovine.

Hrvatski će se umirovljenici, nakon oporezivanja mirovina, sve manje vraćati u Hrvatsku. Za sada još uvijek postoji značajan broj onih koji se vraćaju iz zemalja zapadne Europe, najviše Njemačke. Umirovljeničke migracije trebalo bi strategijski i sustavno promovirati, jer bi dolazili dobrostojeći umirovljenici sa solidnim mirovinama koje su zaradili u inozemstvu.⁷⁴

Kada bi se dobrostojeći umirovljenici vratili u Hrvatsku, stimulirao bi se i gospodarski razvoj države, izgradili bi se specijalizirani domovi, obrti, zdravstvo, te se na taj način i potiče zapošljavanje stanovnika u Hrvatskoj. Isto tako, veliki broj umirovljenika iz drugih zemalja uložio je stečeni kapital u nekretnine, firme, te na taj način mogu potaknuti i useljavanje njihove djece u Hrvatsku. Postoji velika količina mogućnosti, samo je potrebno realno sagledati današnju situaciju u zemlji te na temelju toga prepoznati prednosti i raditi na tome. Sve se može i mora pozitivno mijenjati, ali najprije moramo početi sami od sebe. Ne možemo očekivati od drugih ono što ni sami nismo u mogućnosti ponuditi.

Činjenica je da migracije postaju sve veći globalni problem na koji zasigurno nijedna država neće moći ostati imuna, te će se morati izraditi svojevrsni plan koji će uključivati i financijski aspekt, a to će trebati uključivati i mirovine za imigrante.

6.4. Statistički uvid u migracijske trendove RH u posljednjih deset godina

Razlozi zbog kojih ljudi migriraju su mnogobrojni, no ipak se uvijek naglašava potraga za boljom kvalitetom života i većom zaradom. Mobilnost radne snage u EU jedan je od načina da se radnicima zajamči mogućnost poboljšanja uvjeta života i rada te da se potakne socijalni boljitak.

Nadalje, navedena je analiza prethodnih 10 godina vezana uz doseljenog stanovništva u RH i odseljenog stanovništva iz RH.

⁷⁴ <https://lupiga.com/vijesti/hrvatska-buducnost-za-ocekivati-je-da-ce-otici-oni-najbolji?page=2> (27.02.2020.)

DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU REPUBLIKE HRVATSKE	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Doseljeni iz inozemstva	8.468	4.985	8.534	8.959	10.378	10.638	11.706	13.985	15.553	26.029
Immigrants										
Odseljeni u inozemstvo	9.940	9.860	12.699	12.877	15.262	20.858	29.651	36.436	47.352	39.515
Emigrants										
Migracijski saldo	- 1.472	- 4.875	- 4.165	- 3.918	- 4.884	- 10.220	- 17.945	- 22.451	- 31.799	- 13.486
Net migration										

Slika 13. Vanjska migracija stanovništva RH

Izvor: <https://www.dzs.hr/> (27.02.2020.)

Promatrajući npr. 2012. godinu, 2015. godinu, te 2018. godinu, broj doseljenih i odseljenih osoba svake godine drastično raste. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, 2012. godine broj doseljenih je iznosio 8 959, već nakon tri godine, odnosno 2015. godine on se povećao za 2.747 osoba, te je iznosio 11 706 osoba. Vrhunac doseljenika zapravo je bio 2018. godine, njih čak 26 029. Uspoređujući 2012. i 2018. godinu, to je zaista veliki brojčani razmak. Naravno da svake godine imamo sve više doseljenika iz inozemstva, uvjetovano migracijskim saldonom, odnosno brojem odseljenih stanovnika. Stanovništvo Republike Hrvatske odlazi u inozemstvo, radna mjesta se prazne, nema dovoljno uplata poreza i mirovinskog stupa, gospodarstvo zaostaje, pa je država primorana privući vanjsku radnu snagu kako bi popunila radna mjesta.

Dovodeći u korelaciju podatke vezane uz emigraciju i imigraciju u Republici Hrvatskoj u posljednjih 10 godina, od ulaska RH u EU, može se primijetiti da se RH konstantno suočava s ozbiljnim egzodusom stanovnika Hrvatske koji ne uspijeva biti balansiran s potrebnim priljevom stranaca. Proučavajući podatke emigranata, odnosno odseljenih osoba iz RH, podaci također pokazuju drastičnu promjenu uzimajući u obzir 2012., 2015., te 2018. godinu. 2012. godine, dakle prije pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, broj odseljenih osoba iznosio je 12 877. Gledajući 2015. godinu, dakle dvije godine nakon pristupanja Hrvatske Europskoj

uniji, broj odseljenih osoba narastao je do 29 651, što je duplo veći broj od 2012. godine. Prema zadnjim objavljenim podacima za 2018. godinu broj odseljenih osoba narastao je do najviše razine u tri promatrane godine, čak njih 39 515 je napustilo našu državu.

Nadalje, treba napomenuti da će „svoja vrata“ 01. srpnja 2020. godine otvoriti i Austrija, što našim državljanima još više odgovora, kako zbog geografske blizine države, tako i zbog manjih barijera ulaska u zemlju. Pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji, stvorila se strategija za suzbijanje ilegalne migracije, poticanje dotoka legalnih migranata te rješavanje problema nedostatnosti stručne radne snage u nekim gospodarstvima Unije.⁷⁵

Promatrajući podatke objavljene od strane Državnog zavoda za statistiku, jasno se može uočiti koje su to zemlje hrvatskim državljanima najinteresantnije i najprivlačnije za iseljavanje. Zemlje u koje naši stanovnici iseljavaju u najvećoj mjeri su:

1. Njemačka,
2. Austrija,
3. Bosna i Hercegovina,
4. Irska.

Ako uzmemo u obzir 2018. godinu, odseljeno stanovništva iz Republike Hrvatske, prema objavljenim podacima Državnog zavoda za statistiku, najveći broj odseljenih osoba bio je u Njemačkoj, 21 732. Druga država po objavljenim podacima je Bosna i Hercegovina, sa 3 631 odseljenih osoba. Nakon nje slijedi Austrija sa 2 607 osoba, te Irska sa 2 051 osoba. Svega 2 Hrvata je odseljeno u državu Letoniju, što predstavlja ukupni najmanji broj odseljenih u navedenoj godini u jednu državu.

Ukoliko promatramo s druge strane, odnosno iz kojih država se najviše osoba doseljava u Hrvatsku, brojke prikazuju da su to slijedeće države:

1. Bosna i Hercegovina,
2. Njemačka,
3. Srbija.

Najveći broj doseljenih osoba iz 2018. godine je bilo iz Bosne i Hercegovine, čak njih 10 348. Druga zemlja iz koje su dolazili iseljenici je Njemačka sa 3 232, a slijedi je Srbija sa 2 880 osoba. Najmanji broj osoba doseljenih u Hrvatsku je 5, ujedno iz Cipra te iz

⁷⁵ <https://www.poslovni.hr/hrvatska/lakse-migracije-i-zaposljavanje-u-eu-53005> (28.02.2020.)

Letonije. Navedeni podaci su zanimljivi za istraživanje, te ih je potrebno svakako usporediti i za ostale godine, ali i s pričekati objavu iseljenika i doseljenika u 2019. godini, kako bismo najpreciznije mogli usporediti trend rasta ili pada stanovništva RH.

6.5. Analiza novih poduzetničkih pothvata u RH

Biti poduzetnik je san mnogih, a ljudi nisu ni svjesni da je to stvarnost svakodnevnog života. Nema čovjeka koji nije nešto poduzeo u svom životu, od npr. odluke o obrazovanju, odluke o poslu, obitelji... Za pokretanje biznisa nije vam potrebno mnogo novaca, kao što to ljudi misle. Velika većina velikih poduzeća nastala je razvojem malog poslovnog pothvata. npr. Microsoft je nastao od poslovnog pothvata Billa Gatesa započetog u garaži. Dana puno više ljudi imaju vlastiti biznis nego što je to bilo nekada, dok ipak milijuni sanjaju o svojem pothvatu, ali ga se boje pokrenuti. Najčešći razlozi za navedeno su nedostatak sredstava, neznanje, strah od propasti ako biznis ne uspije.

Ulazak i vođenje bilo kojeg biznisa zahtjeva vrijeme i trud. Također zahtijeva visoku razinu objektivnosti prema sebi samome. Prva mjera sposobnosti je opća i posebna naobrazba koju posjedujemo. Osobito o tržištu, tehnološko-tehničkim uvjetima, ekonomsko-financijskim elementima, zakonskim propisima i organizaciji. Pripravnost na novi pothvat se mjeri sposobnošću prihvaćanja rizika s mjerom i odgovornošću.⁷⁶ Razlozi zbog kojih ljudi idu u poduzetništvo i postaju poduzetnici su želja za slobodom, za neovisnošću, za stvaranjem neke vrijednosti, za stvaranjem bogatstva, za stvaranjem vlastitih pravila umjesto slušanja tuđih, radi kreiranja i upravljanja vlastitim vremenom, iz želje da rade ono što vole, a drugima delegiraju da rade ono što oni ne vole, da naprave nešto za društvo umjesto da se žale na probleme u društvu.⁷⁷

Kako bi pojedinac mogao pokrenuti vlastiti biznis, najprije mora biti vođen poduzetničkom idejom, odnosno zamisli o nečemu, imati razmišljanje o nečemu i tek to predstavlja početak ulaska u svijet poduzetništva.

Nekolicina ljudi prije nego ulaže u vlastiti poduzetnički pothvat jako dobro razmišlja o različitim alternativama te se najčešće vode prema slijedećim koracima:

1. Čvrsto odlučite zbog čega želite pokrenuti posao!
2. Odlučite čime se želite baviti!

⁷⁶ Republika Hrvatska, MINISTARSTVO GOSPODARSTVA; poslovni plan poduzetnika, Masmedija, Zagreb.

⁷⁷ <https://ingalalic.com/blog/moze-li-svatko-pokrenuti-vlastiti-biznis/> (28.02.2020.)

3. Osmislite jednostavni poslovni plan!
4. Odredite vašeg ciljanog kupca!
5. Usavršite svoje cijene!
6. Kako nabaviti novac za pokretanje?
7. Krenite u osvajanje kupaca!

Vlasnici poduzeća trebaju biti vrlo motivirani i spremni puno raditi kako bi uspjeli u svojem pothvatu. Pa ipak, neka poduzeća propadaju. Zašto? Osnovni su razlozi nedostatak znanja, planiranja i novca. Nije dovoljno biti motiviran, puno raditi i imati ciljeve. Naporan rad čak i ne mora biti nužan za određene poslove.⁷⁸

Neke od važnih stvari koje će povećati mogućnost da poslovni pothvat uspije:

1. ***Procijenite sebe kao poduzetnika*** – svoje vještine, prednosti, karakteristike, odgovornost, upravljanje...
2. ***Procijeniti svoje osobne karakteristike i vještine*** – posvećenost poslu, motivacija, odlučivanje, preuzimanje rizika, podrška obitelji...
3. ***Razvijte sebe kao poduzetnika*** – promatrajte i druge slične situacije, obučavajte se, savjetujte sa institucijama, potražite poslovnog partnera sa odgovarajućim iskustvom, zaposlite osobu sa stečenim znanjem...
4. ***Procijenite osobnu financijsku situaciju*** – realna procjena financijskog stanja, vlastiti izvori financiranja...
5. ***Razvijte svoju poslovnu ideju*** – oblici posla koje možete pokrenuti: maloprodajni posao, veleprodajni posao, proizvodni, uslužni posao itd.
6. ***Opišite svoju poslovnu ideju*** – detaljan opis proizvoda/usluge koje ćete prodavati, tko će kupovati vaše proizvode/usluge, zašto će kupovati, kako će se prodavati...
7. ***Procijenite svoje tržište i napravite svoj marketing plan*** – provjera kupaca, analiza potencijalnih kupaca, drugi ljudi koji bi mogli postati vaši kupci...
8. ***Upoznajte svoju konkurenciju*** – analizirajte svoju konkurenciju, po čemu su oni bolji od vas, na kakvoj poziciji je vaša konkurencija, kako biste vi mogli biti bolji od njih...
9. ***Upoznajte veličinu svog tržišta*** – razmišljajte o području prodaje, da li ćete prodavati lokalno, regionalno, globalno?
10. ***Pripremite plan marketinga*** – koristite princip 4P; proizvod, cijena, promocija, distribucija.

⁷⁸ Davis, W. (1998.): Započnite vlastiti biznis s manje od 1.000 USD, Zagreb, str. 14

11. **Organizacija posla** – organizirajte bitne i hitne poslove, odaberite osoblje koje će odrađivati zadatke, realno procijenite rokove izvršavanja, rasporedite poslove.
12. **Pronalazak kadrova** – vlasnik, poslovni partneri, osoblje poduzeća, poslovni savjetnici..
13. **Procijenite potreban prostor i opremu** – prema planu prodaje procijenite kakav prostor bi vam trebao za nesmetano obavljanje posla, odredite tehnologiju koja vam je potrebna, strojeve i sl.
14. **Inputi u posao** – roba koja se kupuje – prodaje, sirovine i repromaterijal, energenti (električna energija, voda, gorivo), vanjske usluge (knjigovodstvo, čišćenje, smeće...)

Otvaranjem vlastitog biznisa zaista potpomažemo otvaranju novih radnih mjesta i gospodarskom rastu. Nova radna mjesta se sve više ostvaruju u novim malim poduzećima, a ne u velikima. Zemlje u kojima je ostvaren zamjetniji porast poduzetništva odlikovali su se i znatnijim smanjenjem nezaposlenosti. Istraživanja upućuju na to da poduzetništvo daje pozitivan doprinos gospodarskom rastu, premda na rast bruto domaćeg proizvoda utječu i mnogi drugi čimbenici. Poduzetništvo također može doprinijeti jačanju socijalne i ekonomske kohezije u slabije razvijenim područjima, poticanju gospodarskih aktivnosti i otvaranju novih radnih mjesta ili integriranju nezaposlenih ili osoba u nepovoljnu položaju u radni odnos.⁷⁹

Poduzetništvo i gospodarstvo Republike Hrvatske, ali i Europske unije će dugoročno napredovati samo ako veliki broj hrvatskih građana prepozna poduzetništvo kao atraktivnu opciju. Svi mali i srednji poduzetnici, a posebice oni koji tek otvaraju poduzeće imaju velikih teškoća u dobivanju financijskih sredstava u ranijim fazama jer nema dovoljno dobre ponude mikro kredita. Takvi subjekti najčešće surađuju putem razvoja klastera, međutim to nije dovoljno da se oni sami razviju do određene mjere. Ulazak novih poduzeća u Hrvatsku kroz FDI može biti poticajan za domaće subjekte maloga gospodarstva jer se otvaraju nove mogućnosti, no razina FDI znatno se snizila zbog globalne gospodarske krize. Hrvatska ima vrlo dobro razvijene instrumente javnih politika u obliku programa za dodjelu nepovratnih sredstava, programa kreditnih jamstava, subvencija kamatnih stopa i fondova gospodarske suradnje.

Prikazom dolje navedenih tablica objašnjena je analiza otvaranja poslovnih subjekata u Hrvatskoj na dan 31. prosinca 2017. godine, 31. prosinca 2018. godine i 31. prosinca 2019. godine.

⁷⁹ Škrtić, M., Mikić, M.: Poduzetništvo, Zagreb (2011.), Sinergija nakladništvo d.o.o., str.294

Tablica 3. Tablica poslovnih subjekata 2019. godine

1. POSLOVNI SUBJEKTI, STANJE 31. PROSINCA 2019.

BUSINESS ENTITIES, SITUATION AS ON 31 DECEMBER 2019

	Registrirane pravne osobe <i>Number of registered legal entities</i>	Aktivni subjekti <i>Number of active entities</i>	Udio aktivnih pravnih osoba, % <i>Share of active legal entities, %</i>	
Ukupno	280 017	160 630	57,4	<i>Total</i>
Trgovačka društva	206 228	127 081	61,6	<i>Trade companies</i>
Zadruge	3 539	841	23,8	<i>Co-operatives</i>
Ustanove, tijela, udruge i organizacije	70 250	32 708	46,6	<i>Institutions, bodies, associations and organisations</i>
Subjekti u obrtu i slobodnim zanimanjima	-	83 811	-	<i>Entities in crafts and trades and free lances</i>

Izvor: <https://www.dzs.hr/> (28.02.2020.)

Tablica 4. Tablica poslovnih subjekata 2018. godine

1. POSLOVNI SUBJEKTI, STANJE 31. PROSINCA 2018.

BUSINESS ENTITIES, SITUATION AS ON 31 DECEMBER 2018

	Registrirane pravne osobe <i>Number of registered legal entities</i>	Aktivni subjekti <i>Number of active entities</i>	Udio aktivnih pravnih osoba, % <i>Share of active legal entities, %</i>	
Ukupno	264 043	149 973	56,8	<i>Total</i>
Trgovačka društva	191 932	126 982	66,2	<i>Trade companies</i>
Zadruge	3 156	937	26,6	<i>Co-operatives</i>
Ustanove, tijela, udruge i organizacije	68 592	22 054	32,2	<i>Institutions, bodies, associations and organisations</i>
Subjekti u obrtu i slobodnim zanimanjima	-	79 076	-	<i>Entities in crafts and trades and free lances</i>

Izvor: <https://www.dzs.hr/> (28.02.2020.)

Tablica 5 . Tablica poslovnih subjekata 2017. godine

1. POSLOVNI SUBJEKTI, STANJE 31. PROSINCA 2017.
BUSINESS ENTITIES, SITUATION AS ON 31 DECEMBER 2017

	Registrirane pravne osobe <i>Number of registered legal entities</i>	Aktivni subjekti <i>Number of active entities</i>	Udio aktivnih pravnih osoba, % <i>Share of active legal entities, %</i>	
Ukupno	254 776	150 401	59,0	<i>Total</i>
Trgovačka društva	184 258	118 591	64,4	<i>Trade companies</i>
Zadruge	3 594	961	26,7	<i>Co-operatives</i>
Ustanove, tijela, udruge i organizacije	66 924	30 849	46,1	<i>Institutions, bodies, associations and organisations</i>
Subjekti u obrtu i slobodnim zanimanjima	-	77 371	-	<i>Entities in crafts and trades and free lances</i>

Izvor: <https://www.dzs.hr/> (28.02.2020.)

U posljednje tri godine broj registriranih pravnih osoba svake godine raste. U 2017. godini broj registriranih pravnih osoba bio je 254 776, u 2018. godini povećao se za 9 267, te je u toj godini broj registriranih pravnih osoba iznosio 264 043. Prethodne godine, taj broj bio je 280 017, što je za 15 974 više nego u 2018. godini. Također i broj subjekata u obrtu i slobodnim zanimanjima svake godine postepeno raste. Bitno je proanalizirati broj aktivnih subjekata u navedenim godinama, pri čemu možemo zamijetiti da je najveći postotak aktivnih pravnih osoba bio u 2017. godini sa 59,0%, dok je u 2018. godini udio aktivnih pravnih osoba pao na 56,8%, ali je već u 2019. godini on porastao na 57,4%. Udio registriranih pravnih osoba svake godine raste, s naglaskom da najveći udio ipak imaju trgovačka društva, a najmanji zadruge.

Najčešći organizacijski oblici poslovanja gospodarskih subjekata u Hrvatskoj su obrti, trgovačka društva i zadruge. U skladu sa odredbama Zakona o trgovačkim društvima svojstvo pravne osobe trgovačko društvo stječe upisom u trgovački registar, a gubi ga brisanjem društva iz registra.

Jasno je da se poduzetništvo ne cijeni dovoljno u Hrvatskoj, ali ipak kad se mjeri „poduzetnička namjera“ rezultat za Hrvatsku viši je od prosjeka 54 zemlje.

Rezultati dobiveni istraživanjem Flash Eurobarometer također potvrđuju negativno stajalište o poduzetnicima također potvrđuju negativno stajalište o poduzetnicima koje prevladava u Hrvatskoj:

70% ispitanika slaže se s tvrdnjama da poduzetnici iskorištavaju rad drugih ljudi, te da poduzetnici samo misle na svoj vlastiti džep.⁸⁰

Hrvatska nema stopu otvaranja novih poduzeća koja se može naći u ostalim europskim zemljama te je nužno promicati poduzetništvo i poticati osnivanje novih poduzeća. Podaci za ostale zemlje sa sličnim gospodarstvima pokazuju žensko poduzetništvo može imati važnu ulogu u povišenju stope novootvorenih poduzeća i kako Hrvatska mora iskoristiti tu priliku.⁸¹

Ključni cilj strategije mora biti jačanje konkurentnosti hrvatskog malog gospodarstva na domaćem i stranom tržištu. Na hrvatskom tržištu treba osigurati dodatne izvore financiranja za mala poduzeća kako bi se mogao ostvariti potencijal u sektoru malog gospodarstva. Nužno je unaprijediti protok financijskih prijedloga iz sektora malog gospodarstva, a za to će trebati pružati poduzetnicima veću potporu te unaprijediti kvalitetu potpore koja je sada dostupna. Također, država bi trebala nastaviti poticati privlačenje stranih investicija u Hrvatsku, a domaća mala poduzeća trebala bi znati bolje iskoristiti ponudu novih investicija.

Kako bismo riješili stvari i imali ozbiljne projekcije/strategije potrebno je prvo analizirati postojeću zatečenu situaciju. Nemamo Registar stanovništva, a posljedica toga je da ne znamo pravu situaciju oko iseljavanja i stvarnog broja stanovništva. Na godišnjoj razini se ta pitanja moraju analizirati i rješavati, prije svega informatizacijom sustava kako bi bili dostupni na jednom mjestu svi podaci koje relevantne institucije imaju. Kao država imamo velike potencijale, bilo geografski, geostrateški, ali što je najvažnije, i u ljudskom kapitalu.⁸²

⁸⁰ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf> (28.02.2020.)

⁸¹ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf> (28.02.2020.)

⁸² <https://lupiga.com/vijesti/hrvatska-buducnost-za-ocekivati-je-da-ce-otici-oni-najbolji?page=2> (28.02.2020.)

7. ZAKLJUČAK

Svakodnevno slušamo o emigraciji mladih koji svoje snove o iseljavanju sanjaju još u obrazovnom procesu ili nakon njegova završetka. Takvi ljudi vrijednost kapitala mjere visinom plaće u Njemačkoj, Irskoj, Austriji, javljaju se na europske natječajne za posao, a domovinom mjere puno širi pojam od naše Hrvatske, a zove se Europska unija (ili šire.). Danas zaposlenike Republike Hrvatske treba motivirati za ostanak u zemlji, povećanjem plaća, smanjenjem poreza, kreiranjem radne sredine koja podržava njihovu angažiranost, ali i stvaranjem prilika za njihovo napredovanje. Definitivno zabrinjava činjenica da sve veći udio mladih (ali i čitava obitelj) koji predstavljaju reproduktivnu radnu snagu napuštaju zemlju, neki trajno, neki periodično. Za Hrvatsku to predstavlja značajan društveni, gospodarski i demografski gubitak. S obzirom na prethodnu obavljenu analizu i na sve predočene podatke vrlo je izgledan i daljnji nastavak iseljavanja radne snage iz Hrvatske, posebice sve više mladih obrazovanih ljudi različitih profesija koji u ovoj državi nemaju mogućnost napredovanja. Država u ovom problemu igra veliku ulogu. Iako smo svjesni da ni jedna politika ne može zadržati radnu snagu i u potpunosti spriječiti iseljavanje, država bi trebala pridodati veću pozornost na stvaranje i održavanje strukturnih preduvjeta za prevenciju gubitka populacije i zadržavanje potencijalne radne snage u zemlji. Svakako bi bilo potrebno ulagati u poboljšanje uvjeta rada i uvjeta napredovanja za one struke koje danas najviše iseljavaju, poput zdravstvenog, znanstvenog i tehnološkog sektora. Hrvatska bi trebala regulirati useljavanje novih imigranata, uz istovremenu politiku zadržavanja svojih državljana ili poticanja njihova povratka iz inozemstva u RH. S druge strane, također bi trebala poticati na samozapošljavanje mladih, osobito obrazovanih ljudi kroz razne poticaje, financijsku pomoć, tehnološke parkove, poduzetničke inkubatore te stvaranjem uvjeta za nesmetano otvaranje novih poduzeća. Poticanjem osnivanja novih poduzeća država ima velike koristi, od poreza, kredita, fondova, povećanja broja zaposlenih, smanjenja nezaposlenih...

Na temelju sekundarnog istraživanja u diplomskom radu zaključak je vrlo jasan, a to je da se mladi ljudi, vođeni teškom ekonomskom situacijom u Republici Hrvatskoj „ne usude“ upuštati u vlastiti biznis. Gospodarska slika Hrvatske i ekonomske prilike mogu se riješiti samo radom i uplatom doprinosa kako država ne bi upala u ekonomsku krizu. Iz podataka Državnog zavoda za statistiku vidljivo je da se svake godine broj emigranata drastično povećava, a migracijski saldo postaje sve više negativniji.

Trenutna ekonomska situacija u državi sputava mlade ljude na otvaranje vlastitog biznisa, na realizaciju svoje poduzetničke ideje, te se ti isti ljudi, vođeni strahom i razmišljanjem o daljnjem životu ne usude upuštati u vlastiti biznis. Ujedno iz podataka Državnog zavoda za statistiku vidljivo je puno više registriranih poslovnih subjekata od aktivnih, u prosjeku njih 100 000 manje. Iz cijelog istraživanja vidljivo je da je emigracija puno jača od spremnosti ulaska u vlastiti biznis, na što svakako treba obratiti pozornost i na što bi svakako država trebala početi reagirati.

U Varaždinu, 03.06.2020. godine

LITERATURA

Knjige:

1. Bobera, D., Hunjet, A. i Kozina, G. (2015) Poduzetništvo: Varaždin, Sveučilište Sjever
2. Bosilj Vukšić, V., Hrenaus, T. i Kovačić, A. (2008) Upravljanje poslovnim procesima: organizacijski i informacijski pristup. Zagreb: Školska knjiga.
3. Buble, M., Kružić, D. (2006) Poduzetništvo: realnost sadašnjosti i izazov budućnosti, Zagreb, RSIF plus.
4. Ceatus Business Consulting (2016) O financiranju i kreditiranju poduzetnika početnika.
5. Čizmadija, I., Stanković, D. (2011) Poduzetnički inkubatori u edukaciji za poduzetništvo: Učenje za poduzetništvo.
6. Davis, W. (1998) Započnite vlastiti biznis s manje od 1.000 USD: Zagreb.
7. Deželj, J., Dujanić, M., Tadin, H., Vujić, V. (2002) Poduzetnički menadžment: Zagreb, M.E.P. Consult.
8. H, Bangs, D.: Kako napraviti poslovni plan-sedmo izdanje: Chicago, Upstart publishing company.
9. Horvat, Đ., Tintor, Ž. (2006) Poduzetnička ekonomija-kako učiniti prvi korak: Zagreb, Veleučilište u Varaždinu.
10. Hunjet, A. (2018/2019) Nastavna skripta Organizacija i organizacijsko ponašanje: Studij poslovna ekonomija, Sveučilište sjever.
11. Hunjet, A., Kozina, G. (2014) Osnove poduzetništva: Varaždin, Sveučilište Sjever.
12. R. Hrvatska., Ministarstvo gospodarstva. (2000) Poslovni plan poduzetnika: Zagreb, Masmedia.
13. Siropolis, N. C. (1995) Menadžment malog poduzeća: Zagreb, MATE d.o.o.
14. Škarić, M. (2002) Osnove poduzetništva: Zagreb, Mikrorad.
15. Škorić, A. (1995) Uvod u poduzetništvo: Zagreb, HIT A.
16. Škrtić, M., Mikić, M. (2011) Poduzetništvo: Zagreb, Sinergija nakladništvo d.o.o.
17. Zrilić, N., Širola, D. (2013) Razvoj poduzetništva mladih – neiskorišteni potencijal Hrvatske: Zbornik Veleučilišta u Rijeci.

Internet izvori:

1. <http://poslovni-plan.hr/sadrzaj-poslovnog-plana/> (04.02.2020.)
2. <https://www.hup.hr/EasyEdit/UserFiles/%C5%BDelim%20postati%20poduzetnik.pdf> (05.02.2020.)
3. http://www.efzg.unizg.hr/UserDocsImages/OIM/dhruska/SWOT_analiza.pdf (06.02.2020.)
4. <https://hrcak.srce.hr/file/33766> (06.02.2020.)
5. <http://www.ebizmags.com/sto-je-pest-analiza-i-cemu-sluzi/> (06.02.2020.)
6. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=192176 (07.02.2020.)
7. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=298491 (07.02.2020.)
8. <https://hrcak.srce.hr/26144> (07.02.2020.)
9. https://native.tportal.hr/vodic-za-poduzetnike/pokretanje-vlastitog-posla/?meta_refresh=1 (08.02.2020.)
10. <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf> (09.02.2020.)
11. <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/kroatien/14481.pdf> (10.02.2020.)
12. <https://lider.media/aktualno/istrazivanje-ekonomija-vise-nije-glavni-uzrok-iseljavanja-mladih-31438> (11.02.2020.)
13. <https://www.poslovni.hr/hrvatska/novi-trend-iseljavanja-iz-hrvatske-odlaze-oni-koji-vec-imaju-posao-335553> (11.02.2020.)
14. <https://www.dzs.hr/> (11.02.2020.)
15. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm (12.02.2020.)
16. <https://www.poslovni.hr/hrvatska/novi-trend-iseljavanja-iz-hrvatske-odlaze-oni-koji-vec-imaju-posao-335553> (23.02.2020.)
17. <https://www.poslovni.hr/hrvatska/treci-smo-u-eu-po-broju-radnika-koji-zarauju-vani-352118> (23.02.2020.)
18. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/41/slobodno-kretanje-radnika> (26.02.2020.)
19. <https://www.srednja.hr/zbornica/donosimo-podatke-broju-znanstvenika-hrvatskoj-pogledajte-zasto-brojke-variraju/> (26.02.2020.)
20. <https://statistika.hzz.hr/statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> (26.02.2020.)
21. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm (27.02.2020.)
22. <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf> (28.02.2020.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Prikaz čimbenika za pokretanje poslovnog pothvata	7
Slika 2. Sadržaj poslovnog plana	10
Slika 3. SWOT analiza	13
Slika 4. TOWS matrica	15
Slika 5. PEST analiza	16
Slika 6. Sredstva financiranja u Hrvatskoj	25
Slika 7. Vanjska migracija stanovništva RH	31
Slika 8. Saldo migracije stanovništva RH s inozemstvom 2009.-2018.	33
Slika 9. Hrvatski državljani odseljeni u inozemstvo u 2018. godini	34
Slika 10. Stopa registrirane nezaposlenosti u RH	41
Slika 11. Registrirana nezaposlenost 2004.-2020	42
Slika 12. Ukupna migracija 2018.-e godine	44
Slika 13. Vanjska migracija stanovništva RH	47

POPIS TABLICA

Tablica 1. Prednosti i nedostaci novih poslovnih pothvata.....	6
Tablica 2. Razlozi ZA i PROTIV započinjanja od nule.....	22
Tablica 3. Tablica poslovnih subjekata 2019. godine.....	50
Tablica 4. Tablica poslovnih subjekata 2018. godine.....	50
Tablica 5. Tablica poslovnih subjekata 2017. godine.....	51



IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Klaudija Antolović pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada pod naslovom Usporedba migracija stanovništva i novootvorenih poduzeća u Republici Hrvatskoj te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Studentica:

Klaudija Antolović

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Klaudija Antolović neopozivo izjavljujem da sam suglasna s javnom objavom diplomskog rada pod naslovom Usporedba migracija stanovništva i novootvorenih poduzeća u Republici Hrvatskoj čija sam autorica.

Studentica:

Klaudija Antolović

(vlastoručni potpis)